

PLAVTI

M

P

H

AMPHITRYO

T

R

Y

COMOEDIA

A M P H I T R Y O

T. MACCII PLAVTI

AMPHITRYO

COMOEDIA

AD VSVM DISCIPVLORVM EDIDIT
HANS H. ØRBERG
ALIQVOT VERSIBVS OMISSIS

DOMVS LATINA
ANNO MMIII

PLAVTI AMPHITRYO COMOEDIA

© Hans H. Ørberg 1993

Omnia proprietatis iura reservantur

Ex officina typographica *Special-Trykkeriet Viborg*
anno 1993, 1998, 2000, 2003

ISBN 87-997016-7-7

LINGVA LATINA

PER SE ILLUSTRATA

PARS I: FAMILIA ROMANA

PARS II: ROMA AETERNA

INDICES

COLLOQVIA PERSONARVM

EXERCITIA LATINA I & II

GRAMMATICA LATINA

PLAVTVS: AMPHITRYO

CAESAR: DE BELLO GALLICO

PETRONIVS: CENA TRIMALCHIONIS

Domus Latina, Skovvangen 7

DK-8500 Grenaa, Dania

orberg@lingua-latina.dk

RES QVAE HOC LIBRO CONTINENTVR

NOTAE	6
PRAEFATIO	7
ARGVMENTVM	13
PERSONAE	14
PROLOGVS	15
ACTVS PRIMVS	18
ACTVS SECVNDVS	34
ACTVS TERTIVS	53
ACTVS QVARTVS	60
ACTVS QVINTVS	64
DE GRAMMATICA	70
DE VERSIBVS	72
INDEX VOCABVLORVM	79
INDEX NOMINVM	84

NOTAE

In margine pāginārum explānantur vocābula quae nōn reperiuntur in librō quī inscribitur *LINGVA LATINA PER SE ILLUSTRATA, PARS I: FAMILIA ROMANA*

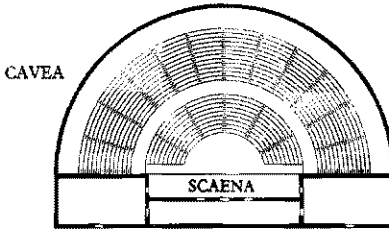
In explānandis vocābulis hīs notīs ūtimur:

=	idem atque	<i>ger</i>	gerundium/gerundivum
:	id est	<i>i.e.</i>	id est
↔	contrārium	<i>imp</i>	imperātivus
/	sive	<i>ind</i>	indicātivus
<	factum/ortum ex	<i>inf</i>	infīnitivus
>	fit, mūtātur in	<i>interi</i>	interiectiō
'	excidit littera	<i>loc</i>	locātivus
1, 2, 3	persōna I, II, III	<i>m/masc</i>	masculinum
<i>abl</i>	ablātivus	<i>n/neutr</i>	neutrum
<i>acc</i>	accūsātivus	<i>nōm</i>	nōminātivus
<i>adi</i>	adiectivum	<i>p.</i>	pāgina
<i>adv</i>	adverbium	<i>part</i>	participium
<i>comp</i>	comparātivus	<i>pass</i>	passivum
<i>coni</i>	coniūctivus	<i>perf</i>	perfectum
<i>dēp</i>	dēpōnēns	<i>pl/plūr</i>	plūrālis
<i>dat</i>	dativus	<i>praes</i>	praesēns
<i>ffēm</i>	fēmīnīnum	<i>prp</i>	praepositio
<i>fut</i>	futūrum	<i>sg/sing</i>	singulāris
<i>gen</i>	genetivus	<i>v.</i>	vidē

Syllabae versuum cōmoediae hīs notīs significantur:

- | haec nota pōnitur inter syllabās quae nōn contrahuntur (v. p. 72)
- ⌒ synizēsis: haec nota pōnitur super vōcālēs quae in ūnam syllabam contrahuntur (v. p. 73)
- ˘ syllaba correpta: haec nota pōnitur super vōcālem/syllabam quae corripitur (v. p. 73-74)
- s littera -s quae in syllabīs -us et -is excidit scribitur -s prō -s: -us et -is legitur -u' et -i' (v. p. 73)

Numerī quī inveniuntur in capitulis *DE GRAMMATICA* et *DE VER-SIBVS* et in *INDICIBVS* (p. 70-84) dēmōnstrant versūs cōmoediae; ubi ante numerōs pōnuntur litterae *Prf* aut *Arg*, versūs *Praefātiōnis* aut *Argū-mentī* dēmōnstrantur.

PRAEFATIO

Dē theātrō Rōmānō

Theātrum Rōmānum cōstat ex caveā et scaenā. Cavea, quae fōrmam habet lūnae dīmīdiae, est locus unde populus in gradibus sedēns fābulās spectat. In scaenā longā
 5 histriōnēs, persōnās aliēnās gerentēs, fābulās agunt.

Fābulae scaenicae dispertiuntur in cōmoediās et tragoediās. Cōmoedia est fābulā dē rēbus levibus et iocōsīs atque dē vitā prīvātā, tragoedia appellātur fābula in quā aguntur rēs gravēs sēriaeque, velut acerba fūnera aliae-
 10 que hominum miseriae.

Fābulās spectāre Rōmānīs libet, nec vērō quōlibet diē iīs licet spectātum īre, sed tantum fēstīs diēbus, quī Rōmae satis crēbrī sunt. Diēs fēstī sunt quibus diī in templīs pūblicē adōrantur atque hominēs ōtiō fruuntur;
 15 tum lūdī scaenicī populō ōtiōsō apparantur ac theātrum citō spectātōribus complētur.

Cōmoedia antīqua incipit ā prologō, quō ūnus ex histriōnibus argūmentum fābulae nārrat, postquam spectātōrēs hortātus est ut animum advertant nēve tumultum
 20 faciant in caveā. Dum fābula agitur, plērumque bīnae

Theātrum Rōmānum

praefātiō -ōnis *f*
 < *prae-fārī*

persōnae

histriō -ōnis *m*

dispertīre = dīvidere
 tragoedia -ae *f*
 ↔ cōmoedia

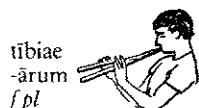
fūnus -eris *n* = corpus mortuum, mors
 miseria -ae *f* < miser

quī- quae- quod-libet:
abl quō-libet diē = omni diē quō libet
 fēstus -a -um
 crēber -bra -brum = frequēns; *adv* crēbrō

ap-parāre = parāre

citus -a -um = celer;
adv citō = celeriter
 prologus -i *m*

argūmentum -i *n*: a.
 fābulae = rēs quae in fābulā aguntur
 ad-vertēre: animum a.
 = attentē audire

tibiae
-arum
f pl

sonāre = sonum dare

ē-venīre -vēnisse -ventū-
rum = accidere
stabilis -e (< stāre) = qui
nōn movētur/mūtatur
quī- quae- quod-vīs
= quilibet

per-agere = ad finem
agere, finire
utī = ut

Scīpiō -ōnis m
Hannibal -alis m
Carthāginiēnsēs -ium m
pl < Carthāgō -inis f,
urbs Africae
superāre = vincere
Umbria -ae f, regiō
Italiae

migrāre = in alium lo-
cum ire habitātum

(rē) frētus -a -um =
(rei/rē) fidēs
mercātūra -ae f = mercā-
tōris negōtium
oc-cipere -iō -cēpisse
-ceptum = incipere

ad-eō adv = tam valdē
com-placēre -uisse/-itum
esse = placēre
dē-cedere (dē vitā): mori

octōgēsīmus -a -um =
LXXX (80.)
vertere vertisse versum
: mūtāre

aut ternae persōnae in scaenā inter sē colloquuntur, in-
terdum ūna persōna sēcum loquitur. Sī scaena paulisper
vacua relinquitur, interim tibiae dulciter sonant. Rēs
quae in fābulā aguntur omnēs eōdem diē atque eōdem
locō ēveniunt, et quidem plērumque in aliquō oppidō 25
Graecō. Scaena enim stabilis, nullā rē mūtātā, quemvīs
locum vel quodvīs oppidum significāre potest. Post-
quam perācta est fābula, spectātōrēs semper monentur
utī clārē plaudant.

Dē Plautō poētā

30

Titus Maccius Plautus eōdem ferē tempore vixit quō
Scīpiō, dux Rōmānōrum ēgregius, quī Hannibalem, du-
cem Carthāginiēnsium, bellō superāvit. Nātus Sarsinae
in oppidō Umbriae Plautus
Rōmam migrāvit ibique
histriō factus est. Cum vērō
fortūnā frētus mercātūrā
facere occēpisset, brevī
tempore pecūniā omnem
quam histriō fēcerat mercā-

35

40

tor perdidit. Deinde cōmoediās scrībere coepit, quae po-
pulō adeō complacuerunt ut postea nec fāma nec fortūna
poetae industriō deesset. Senex dē vitā dēcessit annō
centēsīmō octōgēsīmō quārtō ante Christum nātum.

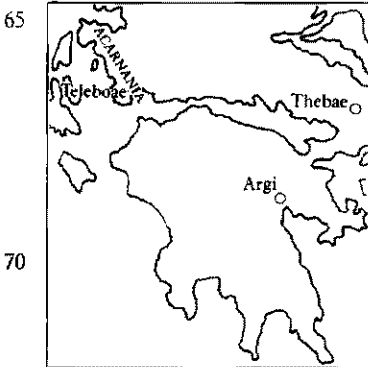
Cōmoediae Plautī ē linguā Graecā in Latīnam versae 45
sunt, nec vērō Plautus ipsa verba poētārum Graecōrum

secūtus est, sed multa mūtāsse ac nōn pauca sua addidisse vidētur, cum sermōnem et mōrēs Rōmānōrum dīligerter imitārētur.

50 Incertum est quot cōmoediās Plautus scrīpserit, nam virī doctī aliī eum quīnque et vīgintī cōmoediās ēdidisse opīnantur, aliī centum et trīgintā. Sed ūna et vīgintī tantum cōmoediae Plautī ad nostram aetātem servātae sunt, in quārum numerō prīmum locum tenet illa cui
55 titulus est *Amphitryō*.

Dē Amphitryōne cōmoediā

In *Amphitryōne* cōmoediā ipse Iuppiter, suprēmus rēx dīvōrum, cum Mercuriō, filiō et nūntiō suō, in scaenam inducitur, itemque Amphitryōn, dux bellī nōbilis, cum
60 Alcmēnā, uxōre suā piā et pudīcā; nec tamen tragoedia appellanda est haec fābula, nam diī in fōrmam hūmānam sē mūtārunt atque rēs rīdicolās et iocōs agunt dīcuntque. Argūmentum huius cōmoediae dūcitur ā fābulā Graecā quae nārrātur dē Amphitryōne et Alcmēnā hōc modō:

Amphitryōn (Alcaeī fili-
us) postquam cum Alcmēnā
(filiā Ēlectryōnis) Argīs ex
patriā suā Thēbās migrāvit,
ā Creonte, rēge Thēbānō,
exercituī praefectus est, ut
bellum gereret cum Tēle-
boīs, gente Acarnāniae, quī

-āsse = -āvisse

ē-dere -didisse -ditum
< ē + dare
opīnari = putāre

Amphitryō -ōnis *m*
= Amphitryōn

suprēmus -a -um =
summus
dīvus -ī *m* = deus

in-dūcere
pius -a -um = quī deōs
amat et verētur
pudīcus -a -um: (uxor)
p.a = quae maritum
solum amat
-ārunt = -āvērunt
iocus -ī *n* = dictum
iocōsum

Alcaeus -ī *m*

Ēlectryōn -ōnis *m*, rēx
Argīvōrum
Argī -ōrum *m pl*; adi Ar-
givus -a -um, *pl* civēs
Thēbae -ārum *f pl*; adi
Thēbānus -a -um
Creōn -ontis/Creō -ōnis
m
prae-ficere -iō -fēcisse
-fectum = praepōnere
Tēleboae -ārum *m pl*
Acarnānia -ae *f*, regiō
Graeciae ad occidentem
sita

praeda -ae f = rēs quae in
bellō rapiuntur
rēgnū -i n = imperium
rēgis
fugāre = in fugam vertere
potīrī + abl/gen: rē p. =
rem suam facere
Pterelāus -i m
prosperus -a -um = fēlix

sus-cipere = in sē acci-
pere/sūmere
clam *adv* ↔ apertē
amātor -ōris m = quī
amat, amāns
dīvīnus -a -um < dīvus

ūsus -ūs m < ūtī ūsum

referre = nārrāre
XXIX = ūndētricēsīmus

Alcimēna = Alcmēna

Oechalia, locus ignōtus
(: Acarnānia?)
aestimāns : existimāns
thalamus -ī m = cubicu-
lum coniugum; pl : sg
con-cumbere -cubuisse
= in eōdem lectō cu-
bantem sē pōnere
libēns (*part* < libēre)
: libenter
con-gemināre (< gemi-
nus) = ex ūnō duōs/ex
duōbus ūnum facere

rēgia -ae f = domus rēgis
-asset = -āvisset
sē-cūrus -a -um = nihil
cūrāns, sine cūrā
ex-cipere = (bene) reci-
pere
-āstī = āvistī
signum = id quod rem
significat
sentīre sēnsisse sēsum

frātrēs Alcmēnae interfēcerant et praedam rapuerant ē
rēgnō Ēlectryōnis. Amphitryōn ad bellum profectus
Tēleboās proeliō vīcit fugāvitque, oppidō eōrum potītus 75
est ac Pterelāum, rēgem eōrum, manū suā interfēcit.
Intereā, dum Amphitryōn procul ā patriā bellum pros-
perum gerit, Iuppiter, amōre captus, fōrmam eius sus-
cēpit, ut Alcmēnam clam vīseret.

Dē Alcmēnā et amātore eius dīvīnō Hygīnus quīdam, 80
vir doctus quī saeculō secundō post Chrīstum nātum
librum *Fābulārum* ad ūsum discipulōrum ēdīdit, haec
refert (in *Fābulīs* XXIX et XXX):

XXIX. ALCIMENA

Amphitryōn cum abesset ad expugnandam Oechaliam, Alci- 85
mēna, aestimāns Iovem coniugem suum esse, eum in thala-
mīs recēpit. Quī cum in thalamōs vēnisset et eī referret quae
in Oechaliā gessisset, ea crēdēns coniugem esse cum eō con-
cubuit. Quī tam libēns cum eā concubuit ut duās noctēs con-
gemināret, ita ut Alcimēna tam longam noctem admīrā- 90
rētur.

Posteā cum nūntiārētur eī 'coniugem victōrem adesse',
minimē cūrāvīt, quod iam putābat sē coniugem suum vīdisse.
Quī cum in rēgiam intrāsset et eam vidēret neglegentius
sēcūram, mīrārī coepit et querī 'quod sē advenientem nōn 95
excēpisset'. Cui Alcimēna respondit: "Iam prīdem vēnistī
et mēcūm concubuitī et mihi nārrāstī quae in Oechaliā ges-
sissēs." Quae cum signa omnia dīceret, sēnsit Amphitryōn

nūmen aliquod fuisse prō sē, ex quā diē cum eā nōn concubuit.

100 *Quae ex Iove compressa peperit Herculem.*

XXX. [HERCVLES]

*Infāns cum esset, dracōnēs duōs duābus manibus necāvit,
quōs Iūnō mīserat...*

nūmen -inis *n* = dei vo-
luntās, deus
com-primere -pressisse
-pressum: eam *c.* =
cum eā concumbere
quae (: Alcmena) ā Iove
compressa

dracō -ōnis *m* = anguis
-is *m*

Herculēs infāns
duōs anguēs
necat

aedēs -ium *f pl* = domus

In Plautī cōmoediā, cui scaena est Thēbīs ante aedēs
105 Amphitryōnis, quaedam novae persōnae inductae sunt,
in primīs Sōsia, servus Amphitryōnis, et Mercurius
deus, quī fōrmam Sōsiae gerēns simulat sē servum esse.
Ita nōn solum Iuppiter et Amphitryōn inter sē similēs
sunt, sed etiam Mercurius et Sōsia, quāpropter familia
110 Amphitryōnis admodum perturbātur. Mercurius enim,
cum Sōsiae servī tam similis sit utī nēmō eōs inter-
nōscere possit, et servum et dominum omnibus modīs
ēlūdit, atque Iuppiter, cōsimilis Amphitryōnis, uxōrem
eius īnsicientem facile dēcipit.
115 In parte cōmoediae posteriōre adulter dīvīnus cum
ipsō marītō coiisse et eum magnō cum tumultū dērīsisse

in primīs = praecipuē
simulāre = similem fa-
cere; s. at sē esse =
agit velut sī esset
similis -e = quī idem
esse videtur

ad-modum = valdē
servī similis = servī fōr-
mam gerēns
inter-nōscere

ē-lūdere = dēridere
cōn-similis -e = similis

īn-sciēns = nesciēns
dē-cipere = fallere

adulter -erī *m* = amātor
uxōris aliēnae
co-īre -iisse = convenīre

in-crepāre -uisse -itum =
clāmandō reprehendere
iūrgium -i n = certāmen
verbīs factum (dē iūre)

grammaticus -ī m = vir
doctus quī grammati-
cae et litterīs studet
grātiā (+gen) = causā

praesertim = praecipuē,
māximē
aetās : vita

iterāre = iterum dīcere

atque increpuisse vidētur, sed in librīs antīquīs dēsunt
versūs ferē trecentī quibus continēbātur illud iūrgium
ācerimum inter marītum atque adulterum; proptereā ex
eā scaenā iocōsā nihil hodiē legī potest praeter paucōs 120
versūs quī in librīs grammaticōrum Latīnōrum exemplī
grātiā afferuntur.

Haud necesse est plūs dīcere dē persōnīs et dē argū-
mentō huius cōmoediae, praesertim cum Mercurius in
Prologō argūmentum nārret; praetereā post Plautī aetā- 125
tem aliquī grammaticus addidit *Argūmentum* decem ver-
suum, in quō eadem ferē rēs iterantur.

T. MACCII PLAVTI
A M P H I T R Y O

ARGVMENTVM

- In faciem versus Amphitryōnis Iuppiter,
dum bellum gereret cum Tēloboīs hostibus,
Alcmēnam uxōrem cēpit ūsūrāriam.
Mercurius fōrmam Sōsiae servī gerit
5 absentis. Hīs Alcmēna dēcipitur dolīs.
Postquam rediēre vēri Amphitryō et Sōsia,
uterque dēlūduntur in mīrum modum.
Hinc iūrgium, tumultus uxōrī et virō,
dōnec cum tonitrū vōce missā ex aethere
10 adulterum sē Iuppiter cōfessus est.

faciēs = fōrma
versus : mūtātus
dum *ille* bellum gerit
Tēloboae = Tēleboae
ūsūrārius -a -um: rēs ū.a
= rēs aliēna quā ūtitur
aliquis; rem capere
ū.am = rē aliēnā ūtī
dolus -ī m = cōsilium
fallendī
-ēre (3 pl perf) = -ērunt
dē-lūdere = ēlūdere
uterque dēlūditur
dōnec = ad tempus quō
aethēr -eris m = āēr
summus, caelum
'sē adulterum esse'

PERSONAE

Iuppiter ♀ Māia
|
Mercurius

Alcumēna = Alcēmēna
Ēlectrius -ī m = Ēlec-
tryōn; gen -ī = -īi

Blepharō -ōnis m

Perseus -ī m, Iovis filius,
quī Andromedam ā
mōnstrō servāvit

Īphiclēs -is m

PERSONAE

Mercurius, deus, Iovis filius

Sōsia, servus Amphitryōnis

Iuppiter, deus summus

Alcumēna, Ēlectrī filia, uxor Amphitryōnis

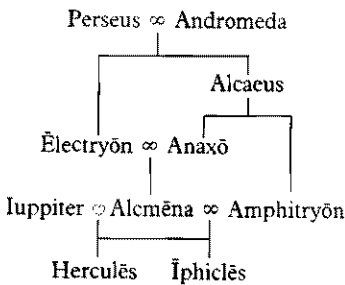
Amphitryō, Alcaeī filius, dux Thēbānōrum

Blepharō, gubernātor

Bromia, ancilla Amphitryōnis

SCAENA

Thēbīs, ante aedēs Amphitryōnis

PROLOGVS

[Nox est. Mercurius ex aedibus Amphitryōnis exit. Vestitum servilem gerens atque in formam Sōsiae servi commutatus nullō modō deī similis est—nisi quod pinnulae, quās in petasō gerit, significant eum esse Mercurium. In scaenam prōcēdit et spectatōrēs alloquitur.]

MERCVRIVS

- 19 Iovis iussū veniō. Nōmen Mercuriō est mihi.—
 51 Nunc argūmentum huius ēloquar tragoediae.
 Quid contrāxistis frontem? quia *tragoediam*
 dixi futūram hanc? Deus sum, commūtāverō:
 eāndem hanc, sī vultis, faciam iam ex tragoediā
 55 cōmoedia ut sit—omnibus īsdem versibus!—
 88 Ipse hanc āctūru'st Iuppiter cōmoediam
 95 et ego ūnā cum illō. Nunc vōs animum advertite,
 dum huius argūmentum | ēloquar cōmoediae:
 Haec urbs est Thēbae. In illisce habitat aedibus
 Amphitryō, nātus Argīs Alcaeō patre,
 quicum Alcumēna est nupta, Ēlectrī filia.
 100 Is nunc Amphitryō praefectu'st legiōnibus,
 nam cum Tēloboīs bellum est Thēbānō poplō.
 Is prius quam hinc abiit ipsemet in exercitum,
 gravidam Alcumēnam fēcit uxōrem suam.
 Nam ego vōs nōvisse crēdō, ut sit pater meus,

vestitus -ūs *m* = vestis

servilis -e < servus
 com-mūtāre = mūtāre
 pinnula -ae *f* = parva
 pīna (= penna)

al-loquī < ad-loquī

iussus -ūs *m* < iubēre;
 Iovis iussū = ut iussit
 Iuppiter, Iove iubente
 ē-loquī

quia dixi 'hanc (fābulam)
 tragoediam futūram
 esse'
 commūtāverō : -mūtābō
 faciam ut eadem haec...
 cōmoedia sit
 omnibus īsdem : nullīs
 mūtātīs
 ipse Iuppiter hanc cō-
 moediam āctūrus est
 -u'st = -us est

huius cōmoediae

illīs-ce = illīs

quī-cum = quō-cum
 nupta *part perf* < nūbere;
 quicum nupta est = cui
 nupta (: uxor) est

poplus -ī *m* = populus

ipse-met = ipse

ut = quōmodo (: quālis)

: in hīs rēbus (: amōri-
bus) multīs
siet sient = sit sint
eius quod ēī complacitum
est (= complacuit)
clam *ppp* + *acc*: c. virum
= virō īnsciente
ūsūra -ae *f* = ūsus; ū. am
capere rei = rē ūtī
compressus -ūs *m*
< comprimere
teneātis : sciātis

utrim-que = ab utrāque
parte, ex utrōque

quā-cum = cum quā
voluptās -ātis *f* ↔ dolor

ad-simulāre = simulāre
quasi (+*cont*) = velut sī
(esset)

ōrnātus -ūs *m* = ōrnā-
mentum, vestitus
schema -ae *f* (/schēma
-ātis *n*) = fōrma

in-cēdere -cessisse
= prōcēdere
eccum = ecce (vidē) eum

imāgō : fōrma

versi-pellis -e = quī *pellem*
vertit (: fōrma mūtāt)
quandō (: cum) ēī libet

pellis
-is *f*

prae-servīre = servīre
familiāris -is *m* = servus
quī = quis: nē familiārēs
quaerent 'quis essem?'
cum vidērent mē crēbrō
(adv) hīc versārī
cum crēdent mē esse...
cōn-servus -ī *m* = servus
eiusdem familiae
siem = sim: 'quis sim?'

quam liber hārum rērum multārum siet, 105

quantusque amātor sit quod complacitum est semel:

Is amāre occēpit Alcumēnam clam virum

ūsūramque eius corporis cēpit sibi,

et gravidam fēcīt is eam compressū suō.

Nunc dē Alcumēnā ut rem teneātis rēctius: 110

utrimque est grāvīda, et ex virō et ex summō Iove!

Et meus pater nunc intus hīc cum illā cubat,

et haec ob eam rem nox est facta longior,

dum cum illā quācum vult voluptātem capit.

Sed ita adsimulāvit sē quasi Amphitryō siet. 115

[*Vestem suam servīlem ostendēns.*]

Nunc nē hunc ōrnātum vōs meum admīrēminī,

quod ego hūc prōcessī sīc cum servīlī schemā:

veterem atque antīquam rem novam ad vōs prōferam,

propterea ōrnātus in novum incessī modum.

Nam meus pater intus nunc est eccum Iuppiter; 120

in Amphitryōnis vertit sēsē imāginem,

omnēsque eum esse cēsent servī quī vident

—ita versipellem sē facit quandō libet!

Ego servī sūmpsī Sōsiaē mihi imāginem,

quī cum Amphitryōne | abiit hinc in ēxercitum, 125

ut praeservīre amantī meō possem patrī,

atque ut nē, quī essem, familiārēs quaerent,

versārī crēbrō hīc cum vidērent mē domī;

nunc, cum esse crēdent servum et cōn-servum suum,

haud quisquam quaeret, quī siem aut quid vēnerim. 130

Pater nunc intus suō animō mōrem gerit:
 cubat complexus cuius cupiēns māximē est.
 Quae illi ad legiōnem facta sunt memorat pater
 meus Alcumēnae;| illa illum cēnsent virum

135 suum esse, quae cum moechō est! Ibi nunc meus pater
 memorat legiōnēs hostium ut fugāverit,
 quō pactō sit dōnīs dōnātus plūrimīs.
 (Ea dōna quae illīc Amphitryōnī sunt data
 abstulimus—facile meus pater quod vult facit!)

140 Nunc hodiē Amphitryō veniet hūc ab ēexercitū
 et servus, cuius ego ferō hanc imāginem.
 Nunc internōsse ut nōs possītis facilius,
 ego hās habēbō ūsque hīc in petasō pinnulās,
 tum meō patrī autem torulus inerit aureus

145 sub petasō | —id signum Amphitryōnī nōn erit;
 ea signa nēmō | hōrum familiārium
 vidēre poterit, vērūm vōs vidēbitis.

[Sōsiam ā dextrā advenientem cōspicit.]

Sed Amphitryōnis illī est servus Sōsia,
 ā portū illic nunc hūc cum lanternā advenit.

150 Abigam iam ego illunc advenientem ab aedibus!
 [Mercurius in ōstium concēdit ita ut ā Sōsiā nōn videātur.]

mōrem gerere + *dat* =
 grātum facere (suō
 animō : sibi)
 complexi -exum; com-
 plexus *eam* cuius māx.
 cupiēns (= cupidus) est
 illī *adv* (*loc*) = illic

moechus -ī *m* = adulter

ut = quōmodo
 pactum -ī *n* = modus;
 quō pactō = quō modō
 dōnāre (+ *abī*): alicum
 rē dōnāre = alicui remd.

nōsse = nōvisse
 inter-nōvisse (nōs : deōs
 ab hominibus)
 ūsque = ūsque ab initio
 ad finem, semper

torulus
 -ī *m*

illī *adv* (*loc*) = illic

illic (*nōm m*) = ille

ab-igere < ab + agere
 illunc (*acc m*) = illum
 con-cēdere = cēdere,
 recēdere

lanterna
 -ae *f*

actus -ūs *m* < agere

dē-fessus -a -um = fessus
 praec-mittere
 era -ae *f* = domina
 adventus -ūs *m* < ad-
 venire
 vānus -a -um = vacuus,
 frūstrā factus/dictus
 male-dīcere (+ *dat*)
 noctū *adv* = nocte

ex-stinguere -inxisse
 -inctum ↔ accendere;
 bellum *c* : *b*. finīre,
 belli finem facere

opīnātus fuī (: sum) *mihi*
ēventūrum (esse) neque
 alius ... *opīnātus est*
 con-tingere -tīgisse
 = ēvenīre
 potīrī domī (*gen*) =
 domum redīre
 (poter- = potīr-)
 duellum -ī *n* = bellum
 inter-necāre = omnēs *n*.
 id oppidum quod populō
 Thēbānō multa acerba
 fūnera ob-iēcīt
 ob-icere -iēcisse -iectum
 (< ob+iacere) : afferre
 auspiciū -ī *n* = imperi-
 um ducis (quī habet iūs
auspicī: avēs aspiciendī
 ut belli exitum sciat!)
 adōria -ae *f* = glōria
 populārīs -is *m/f* = cīvis
 stabilīre = stabilem
 facere

rem (pūblicam) gerere
 = bellum gerere
 ductus -ūs *m* < dūcere
 meditārī = cōgitāre
 illō *adv* = illūc, eō

ACTVS PRIMVS

[*Sōsia dēfessus ā portū advenit ab erō suō Amphitryōne
 praemissus, ut Alcumēnae erae adventum virī victōriamque
 eius ēgregiam nūntiet. Prīmum dūram servitūtem queritur
 atque vānīs verbīs dominō suō absentī maledīcit 'quod sē
 noctū ambulāre iusserit'; tum lanternam pōnit neque eam
 exstinguit, et verbīs magnificīs dē victōriā sēcum fābulārī
 incipit.*]

SOSIA

Quod numquam opīnātus fuī — neque alius quisquam 186
 cīvium

sibi ēventūrum, id contigit: | ut salvī poterēmur domī.

Victōrēs victīs hostībūs legiōnēs reveniunt domum,
 duellō exstīnctō māximō atque internecātīs hostībūs!

Quod multa Thēbānō poplō | acerba obiēcīt fūnera 190
 id vī et virtūte mīlītum victum atque expugnātum oppi-
 dum est

imperiō atque auspiciō meī | erī Amphitryōnis māximē;
 praedā atque agrō | adōriāque affēcīt populārēs suōs
 rēgīque Thēbānō Creōnī rēgnum stabilīvit suum.

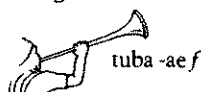
Mē ā portū praemīsīt domum, | ut hāec nūntiem uxōrī 195
 suae:

ut gesserit rem pūblicam ductū, imperiō, auspiciō suō.

Ea nunc meditābor quō modō illī dīcam, cum illō ad-
 vēnerō.

Sī dīxerō mendācium, solēns meō mōre fēcerō, nam cum pugnābant māximē, ego tum fugiēbam māx- imē!	mendācium -ī <i>n</i> = fal- sum dictum solēns : ut soleō
200 Vērūm quasi affuerim tamen simulābō atque audīta ēlo- quar.	audīta <i>n pl</i> = ea quae audīta sunt
Sed quō modō et verbīs quibus mē deceat fābulārier, prius ipse mēcum etiam volō hīc meditārī. Sīc hoc prō- loquar:	-ier <i>inf pass</i> = -ī: -ārier = -ārī prō-loquī = eloquī
“Prīncipiō ut illō advēnimus, ubi prīmum terram teti- gimus, continuō Amphitryō dēlēgit virōs prīmōrum prīncipēs;	ut/ubi (prīmum) + <i>perf</i> = postquam, cum prī- mum, simul atque dē-ligere -lēgisse -lēctum = ēligere
205 eōs lēgat, Tēloboīs iubet sententiam ut dīcant suam:	prīmōrēs -um <i>n pl</i> = prīmī (virī), prīncipēs
‘Sī sine vī et sine bellō velint rapta et raptōrēs trādere, sī quae asportāssent reddere, sē exercitum extemplō domum reductūrum, abitūrōs agrō Argīvōs, pācem atque ōtium dare illīs; sīn aliter sient animātī neque dent quae petat,	lēgāre = mittere lēgātum raptor -ōris <i>m</i> = qui rapit as-portāre = auferre ‘sī ea quae asportāvis- sent reddere <i>velint</i>...’ extemplō = statim reductūrum <i>esse</i> abitūrōs <i>esse ex</i> agrō animātus <i>esse</i> = in ani- mō habēre sient = sint
210 sēsē igitur summā vī virīsque eōrum oppidum oppug- nassere.’	oppugnassere (<i>inf fut</i>) = oppugnātūrum <i>esse</i>
Haec ubi Tēloboīs ōrdine iterārunt quōs praefēcerat Amphitryō, magnanimī virī frētī virtūte et vīribus superbē nimis ferōciter lēgātōs nostrōs increpant; respondent ‘bellō sē et suōs tūtārī posse, proinde utī properē suīs dē finibus exercitūs dēdūcerent!’	ubi (= postquam) <i>īi</i> quōs A. praefēcerat haec (verba) T. is iterāvērunt ōrdine : ōrdinātō modō magnanimus -a -um = magnī animī, superbus nimis = valdē tūtārī = tuērī pro-inde = ergō properē = celeriter dē-dūcere
Haec ubi lēgātī pertulēre, Amphitryō castrīs ilicō prōdūcit omnem exercitum. Contrā Tēloboae ex oppidō legiōnēs ēdūcunt suās nimis pulchrīs armīs praeditās.	per-tulēre : ret-tulērunt ilicō = statim ē castrīs prō-dūcit contrā <i>adv</i> (: c. eōs) praeditus -a -um = ōrnā- tus; rē <i>p.</i> = rem habēns

utrimque exitum est =
utrique exierunt
cōpia = multitūdō
dispertitū sunt
nostrās legiōnēs

cōn-sonāre = simul sonāre
ef-ferre < ex + ferre; clā-
mōrem e. = c. tollere
vōtum -īn = quod deō prō-
mittitur; v. suscipere =
deō aliquid prōmittere
suscipere/hortārī (īnf) :
suscipit/hortātur (īnd)

ēdit : ostendit, praestat
ferire = pulsāre
manus = exercitus

in-gruere = prōcurrere

vāna *n pl* = verba vāna
(: falsa)
quicquam = quidquam;
q. verbōrum = ūlla verba
perperam *adv* ↔ rectē
illī *adv (loc)* = illic
in rē praesentī = in ipsō
locō, praesēns
pugnātum est (ab iis)
= pugnāverunt

perduellis -is *m* = hostis
penetrāre (sē) = intrāre;
in fugam sē p. : fugere
animus ↔ timor

vertentibus : fugientibus
tēlum -ī *n* = pīlum/sagitta
ipsus = ipse
obtruncāre = occidere
Pterela -ae *m* = Pterelāus

ad-eō = vērō
hōc (: eō/tantō) magis
com-memnisce = memi-
nisce
im-prānsus -a -um = quī
nōndum cibum sūmpsit

Postquam utrimque exitum est māximā cōpiā,
dispertitū virī, dispertitū ordinēs: 220

nōs nostrās mōre nostrō et modō īnstrūximus
legiōnēs; item hostēs contrā legiōnēs suās īnstruunt.
Postquam id āctum est, tubae utrimque canunt contrā, 227
cōnsonat terra, clāmōrem utrimque efferunt.

Imperātōr utrimque, hinc et illinc, Iovī
vōta suscipere, utrimque hortārī exercitum. 230

Tum prō sē quisque id quod quisque potest et valet
ēdit, ferrō ferit...
Dēnique, ut voluimus, nostra superat manus, 235

hostēs crēbrī cadunt, nostrī contrā ingruunt.
Vicimus vī ferōcēs!"

MERCVRIVS [*mīrātur eum haud vāna loquī; ad spectātōrēs*]
Numquam etiam quicquam adhūc verbōrum est prō- 248
locūtus perperam;
namque ego fuī illī in rē praesentī et meus, cum pugnā-
tum est, pater.

SOSIA
"Perduellēs penetrant sē in fugam;| ibi nostrīs animus 250
additu'st.

Vertentibus Tēloboīs tēlis complēbantur corpora,
ipsusque Amphitryō rēgem Pterelam suā | obtruncāvit
manū.

Haec illic est pugnāta pugna | ūsque ā māne ad vesperum
—hoc adeō hōc commeminī magis quia illō diē imprān-
sus fuī!

256 Postrīdiē in castra ex urbe ad nōs veniunt flentēs prīn-
cipēs

vēlātīs manibus ōrant 'ignōscāmus peccātum suum!'
dēduntque sē, dīvīna hūmānaque omnia, urbem et liberōs
in diciōnem atque in arbitrātum cūctī Thēbānō poplō.

260 Post ob virtūtem erō Amphitryōnī patera dōnāta aurea
est,
quī Pterela pōtītāre solitus est rēx."—Haec sīc dīcam
erae.

Nunc pergā erī imperium exsequī | et mē domum capes-
sere.

MERCVRIVS [*ad spectātōrēs*]

Attat! Illic hūc itūru'st. Ībō ego illīc obviam;
neque ego hunc hominem | hodiē ad aedēs hās sinam um-
quam accēdere.

265 Quandō imāgō est huius in mē, certum est hominem ēlū-
dere!

270 [*Ex ōstiō exit*] Sed quid illuc? caelum aspectat. Obser-
vābō quam rem agat.

SOSIA [*caelum spectāns longitūdinem noctis mīrātur*]

279 Neque ego hāc nocte longiōrem mē vīdisse cēnseō
280 nisi noctem ūnam, verberātus quam pependī perpetem
—eām quoque edepol etiam multō haec vīcit longitūdine!
Crēdō edepol equidem dormīre Sōlem—atque adpōtum
probē!

MERCVRIVS

284 Āin' vērō, verberō? Deōs esse tuī similēs putās?

postrī-diē = posterō diē

vēlāre = operīre veste
(quā significātur pāx)
ut ignōscāmus
peccātum -ī *n* = malefīcium
dē-dere = trādere
diciō -ōnis *f* = arbitrā-
tus -ūs *m* = potestās

patera -ae *f*

quī *abl* = (ex) quā
pōtītāre = pōtāre
solēre solitum *esse*

ex-sequī = facere
sē capessere = īre

attat! *interi* = ō! cavē!
illic *dat* = illī
ob-viam īre (+ *dat*)
= occurrere

quandō = quoniam
(mihi) certum est =
meum cōnsilium est,
equidem volō
illuc *n* = illud
quid illuc *est*?
aspectāre = aspicere
ob-servāre = spectandō
animadvertere
longitūdō -inis *f*
< longus

pendēre pependisse : in
cruce fixus *esse*
perpes -etis = perpetuus
(noctem *p. em* : *n. tōtam*)
(ede)pol *interi* < Pollūx
-ūcis, deus (: profectō)
ad-pōtus -a -um = ēbrius

verberō -ōnis *m* = quī
verbera meret
tuī *gen* (: Sōsiae)

nōm ego tū
gen meī tuī

hoc noctis = hōc noctis
tempore
mihi nōn placet

formidāre = valdē timēre

certē enim = profectō
nescio-quis = aliquis;
acc nescio-quem

autumāre = dīcere
certō adv = certē
pergere = ire pergere,
prōcēdere

torpēre = sē movēre nōn
posse
rogāre = interrogāre
com-movēre = movēre
formidō -inis f = timor
magnus
re-cipere < re- + capere
cōnfidēns : audāx
contrā colloquī = alloquī

quī (= quō) possim = ut
possim
Vulcānus : ignis (V. est
deus ignis)
cornū : lanterna ē cornū
facta
con-clūdere -sisse -sum
= inclūdere
ex-quīrere = quaerere
(ōs) ex-ossāre = (ōris)
ossa frangere

SOSIA [*quī verba Mercuriū nōn audīt*]

Ībō ut erus quod imperāvīt Alcumēnae nūntiem. 291

[*Mercurium ante ōstium stantem cōspicit*]

Sed quis hic est homō quem ante aedēs videō hoc noctis?
Nōn placet!

MERCVRIVS

Timet homō. Dēlūdā ego illum! 295

SOSIA [*formidāns*] Perīi, sī mē aspexerit! 320

MERCVRIVS [*clārā vōce*]

Certē enim hīc nescioquis loquitur. 331

SOSIA [*verba eius exaudīt*] Salvus sum, nōn mē videt:

‘Nescioquem loquī’ autumat—mihi certō nōmen *Sōsia* est!

[*Sōsia ad aedēs Amphitryōnis pergit.*]

MERCVRIVS

Optimē eccum incēdit ad mē! 335

SOSIA [*perterritus cōsistit*] Timeō, tōtus torpeō.

Nōn edepol nunc ubi terrārum sim sciō, sī quis roget,
neque miser mē commovēre possum prae formīdine!

[*Animō receptō*] Vērū certū est cōnfīdenter hominē 339
contrā colloquī,

quī possim vidērī huic fortis, ā mē ut abstineat manū. 340

MERCVRIVS [*ad Sōsiam appropinquantem*]

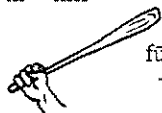
Quō ambulās tū, quī Vulcānum in cornū conclūsum geris?

SOSIA

Quid id exquīris tū, quī pugnīs ōs exossās hominibus?

MERCVRIVS

Servus esne an līber?

SOSIA	Utrumque animō collibitum est meō!	ut-cumque = quōquō modō col-libēre -uisse/-itum esse = libēre; animō meō c.itum est: mihi libet
MERCVRIVS		
Āin' vērō?		
SOSIA	Āiō enīmvērō.	enim-vērō = profectō
MERCVRIVS	Verberō!	
SOSIA	Mentīre nunc.	-re (2 sg pass) = -ris mentīre = mentīris: "ver- berō" ais nec mē verbe- rās!
MERCVRIVS		
345 At iam faciam ut vērum dicās dicere!		ut dicās 'mē vērum di- cere' eō opus est : id facere opus est
SOSIA	Quid eō est opus?	
MERCVRIVS		
Possum scīre quō profectus, cuius sīs, aut quid vēneris?		quō profectus sīs (: quō cās) cuius servus sīs
SOSIA		
Hūc eō. Erī sum servus. Numquid nunc es certior?		num-quid = num
MERCVRIVS		
350 Quid apud hāsce aedēs negōtiū est tibi?		hās-ce = hās quid negōtiū = quod negōtium
SOSIA	Immō, quid tibi est?	
356 Hīc, inquam, habitō ego atque hōrunc servus sum.		hōrunc = hōrum
MERCVRIVS	At scīn' quō modō?	scīn' = scīs-ne
faciam ego hodiē tē <i>superbum</i> , nī hinc abīs.		nī = nisi
SOSIA	Quōnam modō?	 fūstis -is m
MERCVRIVS		auferēre = auferēris (vir superbus lecticā fertur, nōn ambulat) quīn = at (enim) mēd (ante vōcālem) = mē praedicāre = plānē dicere peregrē = ex aliēnā terrā postulāre (+ inf) = velle
Auferēre, nōn abībīs, sī ego fūstem sūmpserō!		
SOSIA		
Quīn 'mēd esse huius familiae familiārem' praedicō.		
361 Tūn' domō prohibēre peregrē mē advenientem postulās?		
MERCVRIVS		
Haecine tua domu'st?		haecine = haec-ne

	SOSIA	Ita inquam.	
	MERCVRIVS	Quis erus est igitur tibi?	
	SOSIA		
	Amphitryō,	quī nunc praefectu'st Thēbānīs legiōnibus, quicum nupta est Alcumēna.	
quid ais : dīc mihi	MERCVRIVS	Quid ais? quod nōmen tibi est?	
	SOSIA		
<i>mē</i> vocant prō-gnātus = nātus; Dāvō patre p. = Dāvī filius	Sōsiam vocant Thēbānī,	Dāvō prōgnātum patre.	365
	MERCVRIVS		
	At mentīris—		369
vāpulāre = verberārī	[Sōsiam <i>pulsat</i>]	nunc profectō vāpulā ob mendācium!	370
	SOSIA		
prō! <i>interi</i> = ō! fidem (: auxilium) <i>rogō</i> carnifex -ficus <i>m</i> = vir contemnendus, verberō	Prō! fidem, Thēbānī cīvēs!		376
	MERCVRIVS	Etiam clāmās, carnifex?	
	Loquere, quid vēnistī?		
ut esset <i>aliquis</i> quem...	SOSIA	Ut esset quem tū pugnīs caederēs!	
	MERCVRIVS		
	Cuius es?		
	SOSIA	Amphitryōnis, inquam, Sōsia.	
istōc = istō (<i>abl</i>); istōc magis = eō/tantō magis vāni-loquus -a -um = quī vāna loquitur -u's = -us es	MERCVRIVS	Ergō istōc magis, quia vāniloquū's, vāpulābis! Ego sum, nōn tū, Sōsia.	
	SOSIA	[<i>parvā vōce</i>]	
ut ego tē verberem	Ita dī faciant, ut tū potius sis atque ego tē ut verberem!		380
	MERCVRIVS		
muttīre = parvā vōce loquī	Etiam muttīs?		
	SOSIA	Iam tacēbō.	
	MERCVRIVS	Quis tibi eru'st?	

SOSIA	Quem tū volēs!	<i>is quem tū mihi esse volēs (fu < velle)</i>
MERCVRIVS		
Quid igitur? quī nunc vocāre?		<i>quī vocāre? = quis vocā-ris? (: quō nōmine v.?)</i>
SOSIA	Nēmō nisi quem iusseris.	<i>quem mē vocārī iusseris</i>
MERCVRIVS		
‘Amphitryōnis tē esse’ āiēbās ‘Sōsiam.’		
SOSIA	Peccāveram.	<i>peccāre = prāvē facere</i>
MERCVRIVS		<i>peccāveram : peccāvī</i>
385 Scībam equidem nūllum esse nōbīs nisi mē servum		<i>scībam = sciēbam</i>
	Sōsiam.	
387 Ego sum Sōsia ille quem tū dūdum esse āiēbās mihi.		<i>dūdum adv = nūper</i>
SOSIA		<i>‘tē esse’ āiēbās</i>
Obsecrō ut per pācem liceat tē alloquī, ut nē vāpulem.		<i>ob-secrāre = rogāre</i>
MERCVRIVS		<i>ut mihi liceat</i>
Immō indūtiae parumper fiant, sī quid vīs loquī.		<i>indūtiae -arum f = tem-pus quō bellum cessat</i>
SOSIA		<i>(antequam pāx fit)</i>
390 Nōn loquar nisi pāce factā, quandō pugnīs plūs valēs.		<i>parum-per = paulisper</i>
MERCVRIVS		<i>plūs valēre = validior esse</i>
Dīcitō quidvīs, nōn nocēbō.		<i>quid-vīs : quidquid vīs,</i>
SOSIA	Tuāe fidēi crēdō?	<i>quid-libet</i>
MERCVRIVS	Meae.	<i>nōn nocēbō tibi</i>
SOSIA		<i>fidēs = prōmissum</i>
Quid, sī fallēs?		<i>crēdō? : crēdam?</i>
MERCVRIVS	Tum Mercurius Sōsiae irātus siet!	<i>sī fidem fallēs</i>
SOSIA		
Animum adverte—nunc licet mihi liberē quidvīs loquī:		<i>quid-vīs : quidquid volō,</i>
Amphitryōnis ego sum servus Sōsia.		<i>quid-libet</i>

foedus -eris *n* = lēx quā
pāx statuitur
con-tundere -tudisse
-tūsum = pulsāre,
laedere

quid : quidquid
ut-ut = utcumque
hercle *interi* = per Her-
culem! (: profectō)
re-ticēre = tacēre, nōn
dicere

sānus : mente sānus
vitium = mendum (cor-
poris vel mentis)
id vitium quod mihi esse
praedicās tibi est
(: ipse sānus nōn es)

noctū *abl* = nocte
portus Persicus: portus
ignōtus unde Amphi-
tryō rediēns nāvem
solvit

māla -ac f

con-tingere -tīgisse
-tāctum = tangere
intrō *adv* ↔ forās; i.
īre = intrāre

MERCVRIVS

Etiam dēnuō?

SOSIA

Pācem fēcī, foedus fēcī: vēra dīcō.

395

MERCVRIVS [*Sōsiam pugnīs contundit*] Vāpulā!

SOSIA

Ut libet, quid tibi libet fac, quoniam pugnīs plūs valēs.

Vērum, utut es factūrus, hoc quidem hercle haud reti-

cēbō tamen,

nec nōbīs praeter mēd alius quisquam est servus Sōsia. 400

MERCVRIVS

Hic homō sānus nōn est.

402

SOSIA Quod mihi praedicās vitium, id tibi est!

Quid?—malum!—nōn ego sum servus Amphitryōnis

Sōsia?

Nōnne hāc noctū nostra nāvis hūc ex portū Persicō

vēnit, quae mē advēxit? Nōnne mē hūc erus mīsīt meus? 405

Nōnne ego nunc stō ante aedēs nostrās? Nōn mī est lan-

terna in manū?

Nōn loquōr? nōn vigilō? Nōnne hic homō modo mē

pugnīs contudit?

Fēcīt hercle, nam | etiam nunc mī miserō mālae dolent!

[*Sōsia mālās dolentēs manū contingit.*]

Quid igitur ego dubitō? aut cūr nōn intrō eō in nostram

domum?

MERCVRIVS

Quid? domum vestram?

410

SOSIA

Ita enimvērō!

MERCVRIVS

Quīn quae dīxistī modo

omnia ēmentūtu's: equidem Sōsia Amphitryōnis sum.

Nam noctū hāc solūta est nāvis nostra ē portū Persicō,

et ubi Pterela rēx rēgnāvit oppidum expugnāvimus,

et legiōnēs Tēloboārum vī pugnandō cēpimus,

415 et īpsus Amphitryō obruncāvit rēgem Pterelam in proe-
liō.

SOSIA [sēcum]

Egomet mihi nōn crēdō, cum illaec autumāre illum audiō:

hic quidē certē quae illīc sunt rēs gestae memorat me-
moriter.

[Ad Mercurium] Sed quid ais? quid Amphitryōnī dōnī
ā Tēloboīs datum est?

MERCVRIVS

Pterela rēx quī pōtītāre solitus est patera aurea.

SOSIA [sēcum]

420 Ēlocūtus est. [Ad Mercurium] Ubi patera nunc est?

MERCVRIVS

Est in cistulā,

Amphitryōnis obsignāta signō est.

SOSIA

Signī, dīc, quid est?

MERCVRIVS

Cum quadrigīs Sōl exoriēns. Quid mē captās, carnifex?

SOSIA [sēcum]

Argūmentīs vīcit, aliud nōmen quaerendum est mihi.

Nesciō unde haec hic spectāvit.—Iam | ego hunc dēci-
piam probē,

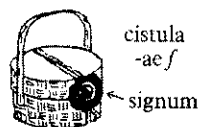
425 nam quod egomet sōlus fēcī, nec quisquam alius affuit,

quīn = at, immō
omnia quae dīxistī...
ē-mentīrī = falsa ex-
cōgitāre/dicere

ego-met = ego (ipse)
illaec (n pl) = illa
rēs quae illīc gestae
sunt
memoriter = ē memoriā

quid dōnī = quod
dōnum

patera aurea quī (: ex
quā) P. rēx...

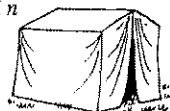
ob-signāre = signāre

quid signī = quod
signum
quadrigae -arum f = equī
IV quī currum trahunt
ex-orīrī = orīrī
captāre = capere cōnārī

argūmentum -i n = ratiō
quā aliquid vērū esse
dēmōnstrātur

tabernāc(u)lum
-i n

cadus
-i m

hirnea
-ae f

in-gredi -ior -gressum
(↔ ē-gredi) = intrāre

eam *hirneam* vīnī merī
mātre : ex ūvis (?)
fuerat nātum = erat n.
ē-dūcere = exhaurire

factum est
ē-bibere = exhaurire
illāc (*abl f*) = illā

-n' = -ne
vincōn' = vincō-ne
(: persuādeō-ne tibi)

'mē *Sōsiam* esse'

quid nī = cūr nōn
quī sim : cum sim

iūrāre = diis testibus
affirmāre

iūrātus -a -um = quī
iūrāvit; in-iūrātus
= quī nōn iūrāvit
mihī iniūrātō plūs crēdet
quam tibi iūrātō
saltem = modo tamen

ubi = cum
nōlim < ne- + velim
ignōbilis -e = ignōtus

in tabernāclō, id quidem hodiē numquam poterit dīcere.

[*Ad Mercurium*] Sī tū Sōsia es, legiōnēs cum pugnābant
māximē,

quid in tabernāclō fēcistī? Victus sum, sī dīxeris.

MERCVRIVS

Cadus erat vīnī, inde implēvī | hirneam...

SOSIA [*sēcum*]

Ingressu'st viam.

MERCVRIVS

Eam ego, ut mātre fuerat nātum, vīnī | ēdūxī merī. 430

SOSIA [*sēcum*]

Factum'st illud, ut ego illīc vīnī hirneam ēbiberim merī.

Mīra sunt, nisi latuit intus illic in illāc hirneā!

MERCVRIVS

Quid nunc? Vincōn' argūmentīs tē nōn esse Sōsiam?

SOSIA

Tū negās mēd esse?

MERCVRIVS

Quid ego nī negem, quī egomet siem?

SOSIA

Per Iovem iūrō 'mēd esse nequē mē falsum dīcere.' 435

MERCVRIVS

At ego per Mercurium iūrō 'tibi Iovem nōn crēdere',
nam iniūrātō, sciō, plūs crēdet mihī quam iūrātō tibi!

SOSIA

Quis ego sum saltem, sī nōn sum Sōsia? Id tē interrogō.

MERCVRIVS

Ubi ego nōlim Sōsia esse, tū estō sālē Sōsia!

Nunc quandō ego sum vāpulābis, nī hinc abīs, ignōbilis! 440

SOSIA [*Mercurium inspiciens*] Certē edepol, cum illum
 contemplō et fōrmam cognōscō meam
 quem ad modum ego sum (saepe in speculum īnspexi),
 nimis simile'st mei:
 itidem habet petasum ac vestītum — tam cōnsimile'st
 atque ego:

sūra, pēs, statūra, tōnsus, oculī, nāsus, vel labra,

445 mālāe, mentum, barba, collum—tōtus! Quid verbīs
 opu'st?

447 Sed cum cōgitō, equidem certō idem sum quī semper fui:
 nōvī erum, nōvī aedēs nostrās—sānē sapiō et sentiō.

Nōn ego illī obtemperō quod loquitur. Pultābō forēs.

MERCVRIVS

450 Quō | agis tē?

SOSIA Domum.

MERCVRIVS Quadrīgās sī nunc īnscendās Iovis
 atque hinc fugiās, ita vix poteris effugere īnfortūnium!

SOSIA

Nōnne erae meae nūntiāre quod erus meus iussit licet?

MERCVRIVS

Tuāe, sī quid vīs, nūntiā! Tē hanc nostram adīre nōn
 sinam.

SOSIA [*sēcum*]

455 Abeō potius.—Dī immortalēs, obsecrō vestram fidem!

Ubi ego perii? ubi immūtātus sum? ubi ego fōrmam per-
 didi?

An egomet mē illīc reliquī, sī forte oblītus fui?

īn-spicere -exisse -ectum
 = diligenter aspicere
 contemplāre = spectāre,
 īnspicere
 quem ad modum = quō-
 modo, sicut
 simile'st = similis est
 itidem = eōdem modō,
 item
 tam cōnsimilis est mei
 atque (= quam) ego
 sūra -ae f = crūris pars
 posterior
 statūra -ae f = corporis
 longitūdō; tōnsus -ūs m
 = capillī fōrma

mentum -ī n
 barba -ae f

ob-temperāre = oboedire
 pultāre = pulsāre

quō agis tē? = quō īs?

īn-scendere = ascendere

īnfortūnium -ī n = mala
 fortuna

nōnne mihi licet...

tuae erae (: amicae!)

im-mūtāre = commūtāre
 perdere = āmittere

an = num
 sī forte = fortasse
 mei oblītus fui (: sum)

fueraſt : fuit

cōn-ferre con-tuliſſe col-
lātum = ferre (in lo-
cum); ſē c. = ire

hoc operis = hoc opus
ā-movēre
moleſtia -ae f = res
moleſta
tūtō *adv* < tūtus -a -um
amplexārī = complectī
cum illūc ad erum A. ad-
venerit

ad-eō = vērō

neque crēdet illū hūc
profectum *esse*
dixī minus = nōn dixī

alter puer nāſcētur x.
mēſe poſtquam ſēmi-
nātus eſt (: poſtquam
māter gravida facta eſt)
ſēmināre < ſēmen

māior pater: Iuppiter
minor(pater): Amphitryō
: iamne hoc intellegitis?
ōrātiōnem comprimere =
loquendī finem facere
crepāre -uiſſe = moleſtē
ſonāre
ſubditīvus -a -um = ſi-
mulātus, falſus

rem commūnem : do-
mum noſtram

Nam hic quidem omnem imāginem meām quae antehāc
fueraſt, poſſidet.—

Ībō ad portum atque haec ut facta ſunt erō dīcam meō. 460

[*Sōſia ad portum ſē cōnfert.*]

MERCVRIVS [*ad ſpectātōrēs*]

Bene proſperē hoc hodiē operis prōceſſit mihi. 463

Āmōvī ā foribus māmāximam moleſtiam,
patrī ut licēret tūtō illam amplexārier. 465

Iam ille illūc ad erum cum Amphitryōnem advēnerit,
nārrābit 'ſervum hinc ſēſē ā foribus Sōſiam

āmōviſſe!' Ille adeō illum mentīrī ſibi

crēdet, neque crēdet hūc profectum, ut iuſſerat. —

Nunc dē Alcumēnā dūdum quod dixī minus: 479

hodiē illa pariet filiōs geminōs duōs; 480

alter decimō poſt mēſe nāſcētur puer

quam ſēminātu'st, alter mēſe ſeptimō;

eōrum Amphitryōnis alter eſt, alter Iovis;

vērū minōrī puerō māior eſt pater,

minor māiōrī. Iamne hoc ſcītis quid ſiet? — 485

Ōrātiōnem comprimam: crepuit foris. 496

Amphitryō ſubditīvus eccum exit forās

cum | Alcumēnā | —uxōre ūſūrariā.

[*Iuppiter in formam Amphitryōnis mūtātus forās ēgreditur
cum Alcumēnā, uxōre Amphitryōnis gravidā.*]

IVPPITER

Bene valē, Alcumēna! Cūrā rem commūnem — quod
facis;

500 atque imperce, quaesō: mēnsēs iam tibi esse āctōs vidēs.
Mihi necesse est ire hinc; vērum quod erit nātum tol-
litō!

ALCVMENA

508 Ēcastor! tē experior, quantū faciās uxōrem tuam!

IVPPITER

Satin' habēs sī fēminārum nūlla est quam aequē diligam?

ALCVMENA

512 Experiri istuc māvellem mē quam mihi memorārier.

514 Heri vēnistī mediā nocte, nunc abīs—hocin' placet?

MERCVRIVS [sēcum]

515 Accēdam atque hanc appellābō et subparasitābor patrī.

[Ad Alcumēnam] Numquam edepol quemquam mortā-
lem crēdō ego uxōrem suam

sic efflictim amāre proinde ut hic tē efflictim dēperit.

IVPPITER [ad Mercurium]

Carnifex! Nōn ego tē nōvī? Abin' ē cōnspectū meō?

520 cui egō iam hōc scīpiōne....!

ALCVMENA [ad Iovem] Āh, nōlī!

IVPPITER [ad Mercurium] Muttitō modo!

522 [Ad Alcumēnam] Vērum quod tū dīcis, mea uxor: nōn tē
mī irāscī decet.

Clanculum abiī | ā legiōne—

527 clam illūc redeundum est mihi,
nē 'mē uxōrem praevertisse' dīcant 'prae rē publicā.'

ALCVMENA [lacrimāns]

Lacrimantem ex abitū concinnās tū tuam uxōrem.

im-percere = parcere
imperce tibi
quaesō = rogō (tē)
āctōs : per-āctōs
quod...nātum: filium/am
tollitō: pater solēbat in-
fantem suum modo nā-
tum tollere
ē-castor interi < Castor
-oris, deus (: profectō)
experiri = cognōscere
quālis sit
facere + gen = aestimāre
satis-ne habēs : nōnne
satis est tibi

mā-vellem = māilem
māilem mē istud experiri
(: sentire) quam mihi
memorāri
hocin' = hocine (hoc-ne)

sub-parasitāri + dat =
laudibus grātiā pete-
re, diligenter servīre

efflictim = ācerimē
pro-inde ut = ita ut
dē-perire = amāre ūsque
ad mortem

abin' = abīs-ne (: abī!)
scīpiō-ōnis m = baculum
cui ego iam hōc scīpiōne
tergum verberābō!
āh! interi

irāscī = irātus fieri

clanculum = clam

red-eundum (ger) est
mihi = redire dēbeō
prae-vertēre = magis cū-
rāre (quam...: prae...),
praeferre
abitus -ūs m < abire
concinnāre (+ adi/part
acc) = facere

cor-rumpere = prāvum
facere, perdere, nocēre
nē corrumpere = nōlī cor-
rumpere
āctūtum *adv* = statim

libēns : libenter

eādem nocte quā

lūcēscere < lūcēre inci-
pere; lūcēscit = lūx
(: diēs) fit

dōnō (*dat*) dare = dōnāre

nunc hanc pateram...
tibi condōnō
quī (: ex quā) P. rēx pōti-
tāvit
con-dōnāre = dōnāre

ut aliās rēs *mihi facere*
solēs
con-dignus = dignus
(tāle) quālis est is quī dō-
num dedit
-e'st = -is est
quālis est ea cui dōnō
datum est

pergin' = pergis-ne
furcifer -erī *m* = verberō

amābō (tē) = quaesō

ex amōre : ob amōrem
ad-modum = valdē, sānē

IVPPITER

Tacē!

Nē corrumpere oculōs! Redībō āctūtum.

530

ALCVMENA

Id 'āctūtum' diū est!

IVPPITER

Nōn ego tē hīc libēns relinquo neque abeō abs tē.

ALCVMENA

Sentiō,

nam quā nocte ad mē vēnistī, eādem abīs!

IVPPITER

Cūr mē tenēs?

Tempus est: exīre ex urbe prius quam lūcēscat volō.

[*Pateram auream prōmit atque Alcumēnae ostendit.*]

Nunc hanc pateram, quae dōnō mī illic ob virtūtem data
est,

Pterela rēx quī pōtitāvit, quem ego meā occidī manū, 535

Alcumēna, tibi condōnō.

ALCVMENA [*grāta*]

Facis ut aliās rēs solēs.

Ēcastor condignum dōnum, quāle'st quī dōnum dedit.

MERCVRIVS

Immō sic: condignum dōnum, quāle'st cui dōnō datum
est!

IVPPITER [*ad Mercurium*]

Pergin' autem? Nōnne ego possum, furcifer, tē perdere?

ALCVMENA [*ad Iovem*]

Nōlī, amābō, Amphitryō, irāscī Sōsiae causā meā!

540

IVPPITER

Faciam ita ut vīs.

MERCVRIVS [*sēcum*] Ex amōre hic admodum quam
saevus est!

IVPPITER [<i>ad Alcumēnam</i>]	
Num quid vīs?	num quid <i>aliud</i> vīs?
ALCVMENA Ut cum absim mē amēs, mē tuām tē absentī	<i>volō</i> ut mē amēs cum absim (: etsī absum)
tamen.	<i>abs tē</i> tē absentī : cum absīs (: mē quae, cum absīs, tamen tua sum)
MERCVRIVS [<i>ad Iovem</i>]	
Ēamus, Amphitryō! Lūcēscit hoc iam.	īre, <i>conī prae</i> s eam eās eat ēamus eātis eant
IVPPITER [<i>ad Mercurium</i>] Abī prae, Sōsia!	prae (<i>adv</i>) : ante mē
Iam ego sequar.	iam (+ <i>ful</i>) = mox
[<i>Abit Mercurius.</i>]	
IVPPITER [<i>ad Alcumēnam</i>] Num quid vīs?	
ALCVMENA Etiam: ut āctūtum adveniās!	adveniās : reveniās
IVPPITER Licet.	
545 Nam prius tuā opīniōne hīc aderō. Bonum animum habē!	opīniō -ōnis <i>f</i> < opīnārī; prius tuā opīniōne = p. quam tū opīnāris
[<i>Alcumēna intrō in aedēs abit.</i>]	
IVPPITER [<i>quī adhūc diem morātus est</i>]	morārī (< mora) = tar- dum facere, retinēre
Nunc tē, nox, quae mē mānsistī, mittō ut concēdās diēi,	manēre mānsisse = ex- spectāre
ut mortālēs illūcēscat lūce clārā et candidā.—	mittere = dīmittere il-lūcēscere = lūcēscere; (+acc) illūstrāre
550 Diēs ē nocte accēdat!—Ībō et Mercurium subsequar.	sub-sequī = sequī
[<i>Abit Iuppiter.</i>]	

ACTVS SECVNDVS

offendere -disse -ēsum
= forte invenire (rem
inexpectatam)

secundum (*adv*) ire
= sequi

lūdificārī/-āre = eludere

ut tempore ūnō...

duōbus locīs (*abl*) = in
duōbus locīs

per-ciēre -ciisse -citum
= permovere
merērī -itum esse (*dēp*)
= merēre -uisse
meritō *adv* = ut meritus
sum, iūre
utī rēs facta est

[*Prīmā lūce Amphitryō ā portū advenit cum Sōsiā servō,
quī cistulam obsignātam fert. Sōsia dominō iam nārrāvit 'sē
ante aedēs alterum Sōsiam offendisse.'*]

AMPHITRYO

Age, ī tū secundum!

551

SOSIA

Sequor, subsequor tē.

AMPHITRYO

Scelestissime, audēs mihī praedicāre id:

561

'domī tē esse nunc' quī hīc ades?

SOSIA

Vēra dīcō.

AMPHITRYO

'Tūn' mē, verberō, audēs erum lūdificārī?

565

Tūne id dīcere audēs quod nēmō umquam homō antehāc

vīdit, nec potest fierī: tempore ūnō

homō īdem duōbus locīs ut simul sit?

SOSIA

Profectō, ut loquor, rēs ita est.

AMPHITRYO [*īrā percitus*] Iuppiter tē perdat!

SOSIA

Meritō maledicās mihi, sī nōn id ita factum est.

572

Vērūm haud mentior, rēsque utī facta dīcō.

AMPHITRYO

Homō hic ēbrius est, ut opīnor.

SOSIA	
575 Utinam ita essem!	
AMPHITRYO Optās quae facta.	quae facta <i>sunt</i>
SOSIA	
Egone?	
AMPHITRYO Tū istic. Ubi bibistī?	istic (<i>nōm m</i>) = iste;
SOSIA	tū istic = tū ipse
576 Nusquam equidem bibī.	nusquam <i>adv</i> = nūllō
AMPHITRYO Quid hoc sit	locō
hominis?	sit : potest esse
SOSIA Equidem deciēs dīxī:	quid hominis = quī ho-
577 domī ego sum, inquam—ecquid audīs?—	mō, quālis homō
et apud tē adsum Sōsia īdem!	ec-quid = numquid,
578 Satin' hoc plānē, satin' disertē,	num
ere, nunc videor tibi locūtus esse?	satin' = satis-ne
AMPHITRYO	disertus -a -um = quī
592 Quō id pactō potest nam	bene loquitur; <i>adv</i>
593 fierī, nunc ut tū hīc sīs et domī?	disertē : plānē
SOSIA	quō-nam pactō (= modō)
Sum profectō et hīc et īllīc, hoc cuivīs mīrārī licet;	id fierī potest ut tū
595 neque tibi, Amphitryō, istuc mīrum magis vidētur quam	nunc...?
mihi.	cui-vīs (<i>dat</i>) = cui-libet
AMPHITRYO	(omnī hominī)
Quō modō?	mīrum, <i>comp</i> magis m.
SOSIA Nihilō, inquam, mīrum magis tibi istuc quam mihi.	
Neque — ita mē dī ament! — crēdēbam prīmō mihimet	nihil, <i>abl</i> nihilō (<i>ante</i>
Sōsiae,	<i>comp</i> = nūllō modō)
	nihilō magis mīrum istud
	tibi vidētur
	mihi-met = mihi (ipsī)

illic egomet : ille alter
ego
quid-que (n) = quaeque
rēs
sedere = in castris esse
ē-dissertāre = diligenter
nārrāre
ūnā cum nōmine
magis simile = similius
ille alter ego

ut (+perf) = postquam

multō prius... quam
illō *adv* = illūc

īn-sānus -a -um

quās nūgās nārrās?

nescio-quid = aliquid
nescioquid malī malā
manū ob-iectum est
(quod eum īnsānum
fēcit!)

ob-tundere -tudisse
-tūsum = contundere

mē-met = mē (ipsum)

quī = quis

ūnō tē : cum tē ūnum
habeam

dōnec Sōsia illic egomet fēcit sibi utī crēderem!

Ōrdine omnia, ut quidque āctum est, dum | apud hostēs
sēdimus,

ēdissertāvit. Tūm fōrmam ūnā abstulit cum nōmine! 600

Neque lac lactis magis est simile quam ille ego similis
est mēī.

Nam ut dūdum ante lūcem ā portū mē praemīsistī
domum...

AMPHITRYO

Quid igitur?

SOSIA ...prius multō ante aedēs stābam quam illō
advēneram!

AMPHITRYO [*quī eum īnsānum esse cēnsēt*]

Quās—malum!—nūgās? Satin' tū sānus es?

SOSIA Sic sum ut vidēs.

AMPHITRYO

Huic hominī nescioquid est malī malā obiectum manū, 605
postquam ā mē abiit.

SOSIA Fateor, nam sum obtūsus pugnīs pessimē!

AMPHITRYO

Quis tē verberāvit?

SOSIA Egomet mēmet, quī nunc sum domī!

AMPHITRYO

Omnium prīmum, iste quī sit Sōsia, hoc dīcī volō. 609

SOSIA

Tuus est servus. 610

AMPHITRYO Mihi quidem ūnō tē plūs etiam est quam volō!

Neque postquam sum nātus habuī nisi tē servum Sōsiam. SOSIA	
At ego nunc, Amphitryō, dīcō: Sōsiam servum tuum praeter mē alterum, inquam, adveniēns faciam ut offen- dās domī,	faciam ut Sōsiam... alte- rum offendās
Dāvō prōgnātum patre eōdem quō ego sum, fōrmā, ae- tāte item	<i>eādem</i> fōrmā <i>abl</i> (: ean- dem fōrmam gerentem)
615 quā ego sum. Quid opu'st verbīs? Geminus Sōsia hīc factu'st tibi!	geminus : alter idem
AMPHITRYO	
Nimia memorās mīra. Sed vīdistīn' uxōrem meam?	nimius : māximus mīra -ōrum <i>n pl</i> = mīrae rēs
SOSIA	quīn = at (enim)
Quīn intrō ire in aedēs numquam licitum est.	licēre -uisse/-itum esse <i>mihi</i> licitum est (= licuit)
AMPHITRYO Quis tē prohibuit?	
SOSIA	
Sōsia ille quem iam dūdum dīcō, is quī mē contudit.	iam dūdum (+ <i>praes</i>) = iam diū
AMPHITRYO	
Quis īstic Sōsia est?	
SOSIA Ego, inquam. Quotiēs dīcendum est tibi?	
AMPHITRYO	
620 Sed quid ais? num obdormīvistī dūdum?	ob-dormīre = dormīre incipere
SOSIA Nusquam gentium.	nusquam gentium = n. terrārum (: in terrīs)
AMPHITRYO	
Ibi forte istum sī vīdissēs quendam in somnīs Sōsiam?	forte sī vīdissēs = for- tasse vīdistī
SOSIA	
Ego nōn soleō somniculōsē meī erī imperia persequī. Vigilāns vīdī, vigilāns nunc ut videō, vigilāns fābulor	somniculōsē = in somnīs persequī = exsequī

mē vigilantem ille vigi-
lāns... contudit

—vigilantem ille mē iam dūdum vigilāns pugnīs con-
tudit!

AMPHITRYO

Quis homō?

625

SOSIA Sōsia, inquam, ego ille. Quaesō, nōne
intellegis?

AMPHITRYO

quī *adv* (*abl*) = quōmodo
potis est = potest
blatire = stultē loquī

Quī—malum!—intellegere quisquam potis est? Ita nūgās
blatīs!

SOSIA

Vērum āctūtum nōscēs, cum illum nōscēs servum Sōsiam.

AMPHITRYO

hāc *adv* = hāc viā
ex-quirere -sīvisse -sītum
= quaerere (*causam*)
exquīsītō opus est = ex-
quirere opus est
rērī ratum = arbitrārī

Sequere hāc igitur mē; nam mī istuc primum exquisītō
est opus.

[*Alcumēna, quae Amphitryōnem modo ā sē abiisse rētur,
maesta forās exit Thessalā ancillā comitāta, neque virum
suum advenientem videt.*]

ALCUMENA

placitum est = placuit
maeror -ōris *m* < mae-
rēre
cōnsequī = sequī

Ita dīvīs est placitum, voluptātem ut maeror comes cōn- 635
sequātur.

domō : ex meā rē

Nam ego id nunc experior domō atque ipsa dē mē sciō, 637
cui voluptās

virī videndī potestās mihi
fuit : virum vidēre
potuī

parumper data est, dum virī mī potestās videndī fuit
noctem ūnam modo—atque is repente abiit ā mē | hinc ante
lūcem!

Sōla hīc mihi nunc videor, quia ille hinc abest quem | 640
ego amō praeter omnēs.

praeter omnēs : prae
omnibus

Plūs aegrī | ex abitū virī quam ex adventū voluptātis
cēpī. Sed hoc mē beat

saltem, cum perduellēs vicit | et domum laudis compos
revēnit:

id sōlāciō est.

Absit, dummodō laude partā

645 domum recipiat sē; feram et perferam ūsque

abitum eius animō fortī atque offirmātō, id modo sī
mercēdis

datur mī, ut meus victor vir bellī clueat.

Virtūs praemium est optimum,

virtūs omnibus rēbus antēit profectō:

650 lībertās, salūs, vīta, rēs et parentēs, patria et prōgnātī
tūtantur, servantur...

AMPHITRYO [*quī uxōrem nōndum videt, ad Sōsiam*]

654 Edepol mē uxōrī exoptātum crēdō adventūrum domum,

655 quae mē amat, quam contrā amō, praesertim rē gestā bene,

victīs hostibus: quōs nēmō posse superārī ratu'st,

eōs auspiciō meō atque ductū primō coetū vicimus.

Certē enim mē illī exspectātum optātō ventūrum sciō.

SOSIA

Quid? mē nōn rēre expectātum amīcae ventūrum meae?

ALCVMENA [*Amphitryōnem cōspiciēns*]

660 *Meus vir hic quidem est.*

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*] Sequere hāc tū mē!

ALCVMENA

Quidnam ille revertitur

quī dūdum 'properāre sē' aībat? An ille mē temptat sciēs

aegrum -ī n = dolor
capere = accipere
beāre = beātum facere

compos -otis (+gen) =
possidēns; laudis c. =
laudem possidēns
sōlācium -ī n = quod
cōsōlātur; s.ō (*dat*) est
mihi = cōsōlātur mē
parere = facere, efficere

sē re-cipere = redīre

offirmātus -a -um = cōn-
stāns

sī modo id mercēdis (: ea
mercēs : id praemium)
cluere = appellāri
ut meus vir 'victor bellī'
appellētur

ante-īre (+dat) = prae-
ferendum esse
prōgnātī = liberī

tūtāre = tūtārī (*dēp*)

ex-optātus (+*dat*) = val-
dē optātus, grātissimus
ad-ventūrum *esse* (*inf fut*
< ad-venīre)

ratus est (< rēri) =
arbitrātus est
coetus -ūs *m* < co-ire
expectātus (+*dat*) =
spērātus, optātus
optātō *adv* = ut optātur

rēre = rēris
nōnne rēris mē amīcae
meae expectātum ven-
tūrum esse?

quid-nam? = quid?
aībat = āiēbat
temptāre = experīrī

: ut (= quōmodo) sē ab-
sentem dēsiderem
invītus -a -um ↔ libēns;
mē invītā : mē nōlente
adversum (*adv*) ire = ob-
viam ire (eam *coni praes*
I sg < ire)

spērātus = expectātus,
optātus
dī-iūdicāre = exīstimāre,
statuere
vērō *adv* = vērē
rūmiferāre = praedicāre
-un' = -us-ne

haud vīdī magis *expectā-*
tum advenire quemquam
haud quisquam (: nēmō)
cum magis expectātum
salūtat quam canem

cum : quoniam

obsecrō *tē* (: dīc mihi,
quaesō)
dērīdiculum -ī *n* = rēs
rīdīculā; d.ī grātiā
= dērīdendī grātiā
(= d. causā)

aequum -ī *n* = quod
rēctum/iūstum est
dē-discere = oblivīscī
perīclitārī = experīrī

atque id sē vult experīrī, suum abitum ut dēsiderem?—

Ēcastor! mēd haud invītā sē domum recipit suam!

Magis nunc mē meum ōffīcium facere, sī huic eam ad- 675
versum, arbitror.

[*Alcumēna tacita virō obviam it.*]

AMPHITRYO [*laetus ad Alcumēnam accēdēns*]

Amphitryō uxōrem salūtat laetus spērātā suam,
quam omnium Thēbīs vir ūnam esse optimā dīiūdicat,
quamque adeō cīvēs Thēbānī vērō rūmiferant probam!
Valuistīn' ūsque? Exspectātun' adveniō?

SOSIA [*sēcum*] Haud vīdī magis!

Exspectātum eum salūtat magis haud quisquam quam 680
canem!

AMPHITRYO [*ad Alcumēnam*]

Cum tē gravidam et cum tē pulchrē plēnam aspiciō,
gaudeō.

ALCVMENA

Obsecrō, ēcastor, quid tū mē dērīdiculī grātiā
sīc salūtās atque appellās, quasi dūdum nōn vīderis?

AMPHITRYO

Immō equidem tē, nisi nunc, hodiē nusquam vīdī gen- 686
tium.

ALCVMENA

Cūr negās?

AMPHITRYO Quia vēra didicī dīcere.

ALCVMENA Haud aequum facit

quī quod didicit id dēdiscit. An perīclitāminī

quid animī habeam? Sed quid hūc revertiminī vōs tam citō?	com-morārī = morārī auspiciū... : an avēs tē proficiscī vetant? con-tinēre = tenēre dixerās : dixistī
690 An tē auspiciū commorātum est an tempestās continet, quī nōn abiistī ad legiōnēs, ita utī dūdum dīxerās? AMPHITRYO Dūdum? quam dūdum istuc factum est?	
ALCVMENA Temptās. Iam dūdum, modo.	mē temptās
AMPHITRYO [<i>ad Sōsiam</i>]	
696 Haec quidem dēlirāmenta loquitur! SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>] Paulisper manē, dum ēdormīscat ūnum somnum!	dēlirāmenta -ōrum <i>n pl</i> = verba hominis insānī manē : expectā
AMPHITRYO Quaene vigilāns somniat?	ē-dormīscere (somnum) = dormīre dēsīnere quae-ne = ea-ne quae somniaire = in somnīs vidēre aliquid
ALCVMENA Equidem ēcastor vigilō et vigilāns id quod factum est fābulor:	
nam dūdum ante lūcem et istunc et tē vīdī.	istunc (<i>acc m</i>) = istum (; Sōsiam)
AMPHITRYO Quō in locō?	
ALCVMENA	
700 Hīc in aedibus ubi tū habitās.	
AMPHITRYO Numquam factum est!	
SOSIA Nōn tacēs?	nōn tacēs? : quīn tacēs?
Quid sī ē portū nāvis hūc nōs dormientēs dētulit?	dē-ferre -tulisse -lātum
AMPHITRYO	
Etiam tū quoque adsentāris huic?	ad-sentārī (+<i>dat</i>) = idem sentīre (atque)
SOSIA Quid vīs fierī?—	
— — — 707 AMPHITRYO Tacē!	

rogāre = interrogāre

[*ad Alcumēnam*] Alcumēna, ūnum rogāre tē volō.

708

ALCVMENA

Quidvīs rogā!

AMPHITRYO

stultitia -ae *f* < stultus
superbia -ae *f* < superbus
superāre = superesse

Num tibi aut stultitia accessit aut superat superbia?

ALCVMENA

quī *adv* = quōmodo
: in mentem *venit*
percontārī = quaerere

Quī istuc in mentem est tibi ex mē, mī vir, percontārier? 710

AMPHITRYO

antid-hāc = antehāc
ut *cae* quae pudicae sunt
suos virōs *appellāre*
solent
ex-pers-rtis (< ex + pars)
+ *gen/abl*: e. reī/rē = quī
rem nōn habet, sine rēQuia salūtāre advenientem mē solēbās antidhāc,
appellāre itidem ut pudicae suos virōs quae sunt solent
—eō mōre expertem tē factam adveniēns offendī domī.

ALCVMENA

Ēcastor equidem tē certō herī hūc advenientem ilicō

et salūtāvī et ‘valuissēsne ūsque’ exquīsivī simul,

715

mī vir, et manum prehendi et ōsculum tetulī tibi.

SOSIA [*ad Alcumēnam*]ōsculum ferre = ō. dare
ferre tulisse/tetulisse: te-
tulī *perf I sg* = tulī

Tūn’ herī hunc salūtāvistī?

ALCVMENA

Et tē quoque etiam, Sōsia.

AMPHITRYO

Tū mē herī hīc vīdistī?

725

ALCVMENA

Ego, inquam, sī vīs deciēs dīcere.

AMPHITRYO

In somnīs fortasse?

ALCVMENA

Immō vigilāns.

vae! *interi* (+ *dat*) = heu!
(+ *acc*)

AMPHITRYO

Vae miserō mihi!

SOSIA

Quid tibi est?

dēlirāre = insānus esse

AMPHITRYO Dēlirat uxor.

SOSIA	Ātrā bilī percita est:	bilis -is <i>f</i> : ātra b. ē iccore fluēns hominēs īnsānōs facere dīcitur tam citō hominēs dēli- rantēs concinnat (= facit)
nūlla rēs tam dēlīrantēs hominēs concinnat citō.		
ALCVMENA		
730 Equidem ēcastor sāna et salva sum.		
AMPHITRYO	Cūr igitur praedicās	
'tē herī mē vīdisse', quī hāc noctū in portum advectī sumus?		advectī sumus : advectus <i>sum</i> (cum cēteris)
Ibi cēnāvī atque ibi quiēvī in nāvī noctem perpetem, neque meum pedem hūc intulī etiam in aedēs, ut cum exercitū		quiēscere -ēvisse nāvī (<i>abl</i>) = nāve īn-ferre īn-tulisse īl-lā- tum: pedem ī.=intrāre ut (+ <i>perf</i>) = postquam
hinc profectus sum ad Tēloboās hostēs eōsque ut vī- cimus.		
ALCVMENA		
735 Immō mēcum cēnāvistī et mēcum cubuistī.		cubāre -uisse -itum
AMPHITRYO	Quid est?	
ALCVMENA		
Vēra dīcō.		
AMPHITRYO Nōn quidem hercle dē hāc rē! — dē aliīs nesciō.		dē aliīs <i>rēbus</i> nesciō <i>an</i> <i>vēra dīcās</i>
ALCVMENA		
Prīmūlō dīlūculō abiistī ad legiōnēs.		prīmulus -a -um = prīmus dīlūculum -ī <i>n</i> = prīma lux (diēi)
AMPHITRYO	Quō modō?	
SOSIA		
Rēctē dīcit ut commemorit: somnium nārrat tibi.		somnia -ī <i>n</i> = quod in somnia vidētur
AMPHITRYO		
743 Tacē tū! [<i>Ad Alcumēnam</i>] Tū dīc! Egone abs tē abiī hinc hodiē cum dīlūculō?		

illī = illic
ut = quōmodo

ALCVMENA

Quis igitur nisi vōs nārrāvit mī illī ut fuerit proelium?

AMPHITRYO

An iam id tū scīs?

745

quippe quī = quoniam,
namque

ALCVMENA

Quippe quī ex tē audīvī, ut urbem

māximam

tū-te = tū (ipse)

expugnāvissēs rēgemque Pterelam tūte occīderis.

AMPHITRYO

Egone istuc dīxī?

tūte istic = tū ipse
ad-stāre = prope stāre

ALCVMENA Tūte istic, etiam adstante hōc Sōsiā.

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*]

Audīvistīn' tū mē nārrāre haec hodiē?

audīverim = audīre potui

SOSIA

Ubi ego audīverim?

AMPHITRYO

hanc : Alcumēnam

Hanc rogā!

SOSIA Mē quidem praesente numquam factum'st, quod
sciam.ALCVMENA [*ad Amphitryōnem*]

mīrum est quīn (: cūr
nōn) adversus (= con-
trā) tē dīcat

Mīrum quīn tē adversus dīcat!

750

AMPHITRYO [*ad Sōsiam*]

Sōsia, age, mē hūc aspice!

SOSIA

Spectō.

tē adsentārī

AMPHITRYO Vēra volō loquī tē, nōlō adsentārī mihi:

Audīvistīn' tū hodiē mē illī dīcere ea quae illa autumat?

SOSIA

īnsānīre = īnsānus esse,
dēlīrāre

Quaesō edepol, num tū quoque etiam īnsānīs, cum id
mē interrogās,

quī ipsus equidem nunc primum istanc tēcum cōspiciō simul?	istanc (<i>acc f</i>) = istam
AMPHITRYO [<i>ad Alcumēnam</i>]	
755 Quid nunc, mulier? audīn' illum?	audīn' = audīs-ne
ALCVMENA Ego vērō—ac falsum dīcere!	ego vērō <i>eum audio</i>
AMPHITRYO	
Neque tū illī neque mihi virō ipsī crēdis?	
ALCVMENA Eō fit, quia mihi	eō = ideō, ob eam rem
plūrimum crēdō et sciō istaec facta proinde ut prōloquor.	istaec (= ista <i>n pl</i>) facta <i>esse</i>
AMPHITRYO	
Tūn' 'mē herī advēnisse' dīcis?	
ALCVMENA Tūn' 'tē abiisse hodiē hinc' negās?	
AMPHITRYO	
Negō enim vērō, et 'mē advenīre nunc primum' aiō 'ad tē domum.'	
ALCVMENA	
760 Obsecrō, etiamne hoc negābis: tē auream pateram mihi	
dedisse dōnō hodiē, 'quā tē illī dōnātum esse' dīxerās?	illi = illic dīxerās : dīxisti
AMPHITRYO	
Neque edepol dedī neque dīxī—vērum ita animātus fui itaque nunc sum, ut eā tē paterā dōnem. Sed quis istuc tibi dīxit?	
ALCVMENA Ego equidem extē audīvī et extuā accēpī manū	
765 pateram.	
AMPHITRYO Manē, manē, obsecrō tē! [<i>Ad Sōsiam</i>] Nimis	nimis : valdē
dēmīror, Sōsia,	dē-mīrārī = mīrārī
quī illaec illic mē dōnātum esse aureā paterā sciat,	quī <i>adv</i> = quōmodo illaec (<i>nōm f</i>) = illa

con-venīre + acc = adire	nisi tū dūdum hanc convēnistī et nārrāvistī haec omnia.
	SOSIA
	Neque edepol ego dīxī neque īstam vīdī nisi tēcum simul.
	AMPHITRYO
	Quid hōc sit hominis?
vīn' = vīs-ne	ALCVMENA Vīn' prōferrī pateram?
eam prōferrī volō	AMPHITRYO Prōferrī volō.
	ALCVMENA
intus : ē domō	Fīat. [<i>Ad ancillam</i>] Ī tū, Thessala, intus pateram prō-
prō-fertō -tōte imp fut	fertō forās, 770
	quā hodiē meus vir dōnāvit mē.
	[<i>Thessala aedēs intrat.</i>]
sē-cēdere = ā cēterīs discēdere	AMPHITRYO [<i>ad Sōsiam</i>] Sēcēde hūc tū, Sōsia!—
	Enīmvērō illud praeter alia mīra mīror māximē,
	sī haec habet pateram illam.
id : Alcumēnam habēre pa- teram, quae...	SOSIA An etiam crēdis id?—quae in hāc cistulā
	tuō signō obsignātā fertur.
salvum : integrum	AMPHITRYO Salvum signum est?
	SOSIA Īnspice!
	AMPHITRYO [<i>signum īspiciēns</i>]
	Rēctē, ita est ut obsignāvī.— — 775
	[<i>Thessala pateram effert et Alcumēnae trādit.</i>]
	ALCVMENA Quid verbīs opu'st? 777
em = ecce eccam = ecce (vidē) eam cedo! interi = dā!	Em tibi pateram, eccam!
	AMPHITRYO Cedo mī!
sīs (< sī vīs) = quaesō nunc-iam = nunc (3 syllabae; nun-ci-am)	ALCVMENA Age, aspice hūc, sīs, nunciam:
	estne haec patera quā dōnātu's illic? 780

AMPHITRYO Summe Iuppiter!
 Quid ego videō? Haec eā est profectō patera.—Periī,
 Sōsia!

SOSIA
 Aut pol haec praestigiātrix mulier multō māxima est,
 aut pateram hīc inesse oportet. [*Cistulam ostendit.*]

AMPHITRYO Agedum, exsolve cistulam!

SOSIA
 Quid ego istam exsolvam? Obsignāta est rēctē.—Rēs
 gesta est bene:

785 tū peperistī Amphitryōnem alium, ego alium peperī Sō-
 siam,

nunc sī patera pateram peperit, omnēs congemināvimus!

AMPHITRYO

Certum est aperīre atque īnspicere.

SOSIA Vidē, sīs, signī quid siet,
 nē posterius in mē culpam cōnferās.

AMPHITRYO Aperī modo!
 nam haec quidem nōs dēlīrantēs facere dictīs postulat.

ALCYMENA [*patēram ostendēns*]

790 Unde haec igitur est nisi abs tē, quae mihī dōnō data est?

AMPHITRYO

Opus mī est istuc exquīsītō.

SOSIA [*cistulam aperīēns*] Iuppiter, prō Iuppiter!

AMPHITRYO

Quid tibi est?

SOSIA Hīc patera nūlla in cistulā est!

pol *interi* = edepol
 haec mulier
 praestigiātor -ōris *m*
 /-trix -icis *f* = quī
 /quae mīris artibus
 hominēs ēlūdīt
 age-dum = age
 ex-solvere = solvere
 (: aperīre)

(nōs) congemināvimus =
 congeminātī sumus (ge-
 minī factī sumus)

certum *mihi* est

quid signī = quod
 signum
 posterius *adv* ↔ prius
 culpa -ae *f* = causa accū-
 sandī; c. am cōnferre in
 eum = eum accūsāre
 postulat : vult

: mihi opus est istud
 exquirere

	AMPHITRYO	Quid ego audiō?	
	SOSIA		
	Id quod vērūm'st.		
cruciātus -ūs <i>m</i> < cruci- āre; cum cruciātū tuō erit (: cruciāberis)	AMPHITRYO	At cum cruciātū iam, nisi appāret, tuō!	
	ALCVMENA [<i>pateram ostendēns</i>]		
	Haec quidem appāret.		
	AMPHITRYO	Quis igitur tibi dedit?	
is qui mē interrogat	ALCVMENA	Quī mē rogat.	
	SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>]		
	Mē captās, quia tūte ab nāvī clanculum hūc aliā viā	795	
prae-currere -cucurrisse ex-imere -ēmissee -ēmp- tum = prōmere	praecucurristī, atque hinc pateram tūte exēmistī atque		
	eam		
rūrsus = rūsus hanc <i>cistulam</i> rūsus ob- signāvistī	huic dedistī, post hanc rūrsus obsignāstī clanculum!		
ei mihi! = vae mihi! insānia -ae <i>f</i> < insānus	AMPHITRYO	Ei mihi! Iam tū quoque huius adiuvās insāniam?	
	[<i>Ad Alcumēnam</i>] Ain' 'herī nōs advēnisse hūc?'		
	ALCVMENA	Āiō, adveniēnsque illicō	
	mē salūtāvistī, et ego tē, et ōsculum tetulī tibi.	800	
	SOSIA		
	Iam illud nōn placet prīncipium dē ōsculō!		
(verbis) exsequi = ōrdine nārāre	AMPHITRYO [<i>ad Alcumēnam</i>]	Perge exsequi!	
	ALCVMENA		
lavāre = lavātum ire, lavārī	Lāvistī.		
	AMPHITRYO	Quid postquam lāvī?	
ac-cumbere -cubuisse	ALCVMENA	Accubuistī.	
euge! <i>interi</i> = bene!	SOSIA [<i>ad Amphitryōnem</i>]	Euge, optimē!	
	Nunc exquīre!		

AMPHITRYO	Nē interpellā! [<i>Ad Alcumēnam</i>] Perge porrō dicere!	nē interpellā = nōlī interpellāre porrō <i>adv</i> [→]: p. dicere = loquī pergere, plūra dicere
ALCVMENA	Cēna apposita est. Cēnāvistī mēcum — ego accubui simul.	simul <i>tē-cum</i>
AMPHITRYO		
805 In eōdem lectō?		
ALCVMENA	In eōdem.	
SOSIA	Ei! Nōn placet convīvium.	
AMPHITRYO		
	Sine modo argūmenta dicat. [<i>Ad Alcumēnam</i>] Quid post- quam cēnāvimus?	sine dicat = sine eam dicere
ALCVMENA		
	‘Tē dormītāre’ aībās. Mēnsa ablāta est. Cubitum hinc abiimus.	dormītāre = dormīre velle aībās = aīebās cubitum <i>supīn</i> < cubāre; c. ire : dormītum ire
AMPHITRYO		
	Ubi tū cubuistī?	
ALCVMENA	In eōdem lectō tēcum ūnā in cubiculō.	ūnā <i>tē-cum</i>
AMPHITRYO [<i>quī iam uxōrem suam impudīcam exīstimat</i>]		im-pudīcus -a -um
	Perdidistī!	<i>mē</i> perdidistī
SOSIA	Quid tibi est?	
AMPHITRYO	Haec mē modo ad mortem dedit!	ad mortem dare : inter- ficere
ALCVMENA		
810 Quid iam, amābō?		amābō <i>tē</i> : quaesō (dic mihi)
AMPHITRYO	Nē mē appellā!	
SOSIA	Quid tibi est?	
AMPHITRYO	Periū miser,	

pudicitia -ae f < pudicus
pudicitiae vitium addi-
tum est : pudicitia cor-
rupta est

tēd (*ante vōcālem*) = tē

haerere = fixa esse, locō
movēri nōn posse
rēs haeret : rēs nōn prō-
cēdit

quā... propter = quā-
propter, quāobrem
quāpropter ista dicta
dicantur mihi

ēdictāre = praedicāre
dē-linquare -līquisse
-lictum = male facere,
peccāre
sī fui tēcum cui nupta
sum

im-pudēns -entis =
quem nihil pudet
quid illāc (= illā) ...
audācius est?
cognōscin' = cognōscis-
ne

prope-modum = prope,
paene

ad-sentire=idem sentire,
vērum esse dicere

frūstrārī = dēcipere, elū-
dere

quia pudicitiae huius vitium mē hinc absente est ad-
ditum.

ALCVMENA

Obsecrō, ēcastor, cūr istuc, mī vir, ex tēd audiō?

AMPHITRYO

Vir ego tuus sim? Nē mē appellā, falsa, falsō nōmine!

SOSIA [*sēcum*]

Haeret haec rēs, sī quidem hic iam mulier facta est ex
virō!

ALCVMENA

Quid ego fēcī, quā istaec propter dicta dīcantur mihi? 815

AMPHITRYO

Tūte ēdictās facta tua—ex mē quaeris quid dēlīqueris?

ALCVMENA

Quid ego tibi dēlīquī, sī cui nupta sum tēcum fui?

AMPHITRYO

Tūn' mēcum fueris? Quid illāc impudente audācius?

Prō, dī immortalēs! [*Ad Sōsiam*] Cognōscin' tū mē sal- 822
tem, Sōsia?

SOSIA

Propemodum.

AMPHITRYO Cēnāvīn' ego herī in nāvī in portū Persicō?

ALCVMENA

Mihi quoque adsunt testēs quī illud quod ego dīcam
adsentiant.

AMPHITRYO

Nescioquis praestigiātor hanc frūstrātur mulierem. 830

ALCV MENA

Per suprēmī rēgis rēgnū iūrō et mātrem familiās
Iūnōnem, quam mē verērī et metuere est pār māximē,
ut mī extrā ūnum tē mortālis nēmō corpore corpore
contigit, quō mē impudīcam faceret.

AMPHITRYO

Vēra istaec velim!

ALCV MENA

835 Vēra dīcō, sed nēquīquam, quoniam nōn vīs crēdere.

AMPHITRYO

Mulier es | —audācter iūrās!

ALCV MENA

Quae nōn dēlīquit, decet

audācem esse, cōfīdenter prō sē et prōtervē loquī.

AMPHITRYO [*cōfīdentiam eius admīrāns*]

Satis audācter.

ALCV MENA

Ut pudīcam decet.

AMPHITRYO

Ain'? Verbīs proba's!—

847 Mulier, istam rem inquīsītā certum est nōn āmittere.

ALCV MENA

Edepol mē libente faciēs.

AMPHITRYO

Quid ais? respondē mihi:

Quid sī addūcō tuūm cognātum | hūc ā nāvī Naucratem,

850 quī mēcūm ūnā vectu'st ūnā nāvī, atque is sī dēnegat

facta quae tū facta dīcis, quid tibi aequum est fierī?

Numquid causam dīcis quīn tē hōc multem mātīmōniō?

ALCV MENA

Sī dēlīquī, nūlla causa est.

AMPHITRYO

Convenit. [*Ad Sōsiam*] Tū, Sōsia,

suprēmī rēgis (Iovis)
rēgnū: caelū
pār est = aequū est,
oportet
ut nēmō... : 'nēmīnem
mortālem extrā (: prae-
ter) tē ūnum mī corpus
corpore *suō* contigisse'
quō (+ *com*) = ut (eō)
velim (: utinam) ista vēra
essent

nēquīquam = frūstrā

audāx, *adv* audācter*eam* decet

prōtervus -a -um =
audāx; *adv* -ē
cōfīdentia -ae *f*
< cōfīdēns

proba *es*

in-quīsītus -a -um = nōn
exquīsītus; rem i.am
nōn ā-mittere : rem ex-
quīrere
mē libente = ut mihi libet
(↔ mē invītā)

ad-dūcere
co-gnātus -ī *m* = vir san-
guine coniūctus (ut
avunculi filius)
dē-negāre = negāre
facta *esse*
multāre (rē) = pūnīre (rē
āmissā)
mātīmōnium -ī *n* = vīta
coniugum cōmūnis;
(uxōrem) m.ō multāre :
dīmītere ē m.ō

convenit = statūtum est
(inter nōs)

hōs : servōs (quī rēs
Amphitryōnis in aedēs
cōferant)

sēriō *adv* < sērius -a -um

ec-quīs = num quis

abīn' = abīs-ne (: abī!)
dignus *est*

facinus -oris *n* = factum
quī *adv* = quōmodo
īn-simulāre = accūsāre
falsō *adv* ↔ vērē
Naucratē (*abl*) cognātō
meō

dūc hōs intrō!—Ego hūc ab nāvī mēcum addūcam
Naucratem.

[*Amphitryō ad portum abit.*]

SOSIA [*ad Alcumēnam*]

Nunc quidem praeter nōs nēmō est—dīc mihi vērū 855
sēriō:

ecquis alius Sōsia intu'st, quī meī similis siet?

ALCVMENA

Abīn' hinc ā mē? — Dignus dominō servus!

SOSIA

Abeō, sī iubēs.

[*Sōsia intrō abit.*]

ALCVMENA

Nimis ēcastor facinus mīrum est, quī illī collibitum siet
meō virō sīc mē īnsimulāre falsō facinus tam malum!

Quidquid est, iam ex Naucratē cognātō id cognōscam 860
meō.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

ACTVS TERTIVS

[*Iuppiter fōrmam et vestītum Amphitryōnis gerēns in scaenam prōcēdit et spectātōrēs alloquitur.*]

IVPPITER

Ego sum ille Amphitryō, cui est servus Sōsia,
īdem Mercurius quī fit quandō commodum'st,
in superiōre quī | habitō cēnāculō,
quī interdum fiō Iuppiter quandō libet.

865 Hūc autem cum extemplō adventum apportō, ilicō
Amphitryō fiō et vestītum immūtō meum.

869 Nunc Alcumēnae, quam vir īsontem probri

870 Amphitryō accūsāt, vēnī ut auxilium feram.

880 Mercurium iussī mē continuō cōsequī,
sī quid vellem imperāre.

[*Alcumēna irā permōta ex aedibus ēgreditur.*]

Nunc hanc alloquar.

ALCVMENA [*quae Iovem nōn videt*]

Dūrāre nequeō in aedibus. Ita mē probri,
stupri, dēdecoris ā virō argūtā meō!—

[*Iovem cōspiciēns*]

897 Sed eccum videō, quī modo mē miseram arguit
stupri, dēdecoris.

[*Iuppiter ad Alcumēnam accēdit. Illa sē ab eō āvertit.*]

IVPPITER

Tē volō, uxor, colloquī.

Cūr ā mē tē āvertistī?

quandō = cum
commodus -a -um
= conveniēns
cēnāculum -ī n = domūs
pars superior; in superiōre c.ō : in caelō!
cum extemplō = cum primum
adventum apportō = adveniō
īnsōns -ontis = quī nōn deliquit, sine culpā
probrum -ī n = factum indignum/impudicum

dūrāre = sē tenēre
ne-quire -eō = nōn posse
stuprum -ī n = probrum
dēdecus -oris n = factum indignum
arguere -uisse -ūtum = accūsāre

tē colloquī = tēcum c.

ōsa sum = ōdī
ob-tuērī = intūērī

heia *interi* = ain'

īrācundus -a -um = quī
facile īrāscitur
potisne *est* ut abstinēās
= potestne *fiērī* ut abs-
tineās : abstinē
sī sīs... : sī essēs...
cum eā quam tū...
arbitrēre = arbitrēris
iocō (*abl*) = per iocum,
iocī causā (↔ sēriō)
habeās : habērēs

sī dīxī 'tē impudicam
esse'
id (*adv*) : ideō
pūrgāre = pūrum facere,
excūsāre
aegrē est (+ *dat*) ↔ placet
(meō animō : mihi)

ex-pedīre = explānāre,
nārrāre
nōn quō (+ *conī*) = nōn
quod

(in animum) indūcere
= cōnstituere
dīxeram : dīxī

rīdīculum -ī *n* = iocus
vel : modo

dīxerās : dīxistī

ALCVMENA Ita ingenium meum est:

inimīcōs semper ōsa sum obtuērier.

900

IVPPITER

Heia autem, 'inimīcōs'?

ALCVMENA Sic est, vēra praedicō

—nisi etiam hoc falsō dīcī īnsimulātūrus es?

IVPPITER [*manum extendēns*]

Nimis īrācunda es.

ALCVMENA Potin' ut abstinēās manum?

Nam certō, sī sīs sānus aut sapiās satis,

quam tū impudicam esse arbitrēre et praedicēs,

905

cum eā tū sermōnem nec iocō nec sēriō

tibi habeās, nisi sīs stultior stultissimō!

IVPPITER

Sī dīxī, nihilō magis es, neque ego esse arbitror,

et id hūc revertī utī mē pūrgārem tibi.

Nam numquam quicquam meō animō fuit aegrius

910

quam postquam audīvī tēd esse īrātam mihi.

"Cūr dīxistī?" inquiēs. Ego expediam tibi:

nōn edepol quō tē esse impudicam crēderem,

vērūm perīclitātus sum | animum tuum,

quid facerēs et quō pactō id ferre indūcerēs.

915

Equidem iocō illa dīxeram dūdum tibi,

rīdīculī causā. Vel rogātō Sōsiam!

ALCVMENA

Quīn hūc addūcis meūm cognātum Naucratem,

'testem quem' dūdum 'tē adductūrum' dīxerās

920 'tē hūc nōn vēnisse'?

IVPPITER Sī quid dictum est per iocum,
nōn aequum est id tē sēriō praevertier.

ALCVMENA

Ego illud sciō quam doluerit cordī meō!

IVPPITER

Per dexteram tuā tē, Alcumēna, ōrō, obsecrō:
dā mihi | hanc veniam, ignōsce, irāta nē siēs!

ALCVMENA

925 Ego istaec fēcī verba virtūte irrita.

Nunc, quādo factīs mē impudicīs abstinī,
ab impudicīs dictīs āvertī volō.

Valeās! Tibi habeās rēs tuās, reddās meās!

Iubēn' mī ire comitēs?

IVPPITER Sānan' es?

ALCVMENA Sī nōn iubēs,

930 ībō egomet—comitem mihi Pudicitiam dūxerō.

IVPPITER

Manē! Arbitratū tuō iūs iūrandum dabō
'mē meām pudicām esse uxōrem arbitrārier'!

Id ego sī fallō, tum tē, summe Iuppiter,
quaesō Amphitryōnī ut semper irātus siēs!

ALCVMENA

935 Ā, propitius sit potius!

IVPPITER Cōnfidō fore,
nam iūs iūrandum vērum tē adversum dedī.

Iam nunc irāta nōn es?

prae-verti (+ *dat*) = prae-
vertere, praeferre
sēriō praevertī : magis
cūrāre quam quod sēriō
dictum est

: quāto dōlōre cor
meum affēcerit

dextera -ae *f* = dextra
(: fidēs, prōmissum)
venia -ae *f* : veniam dare
= ignōscere
nē siēs = nōlī esse
virtūs : pudicitia
irritus -a -um = nihil
significāns, vānus
ā factīs impudicīs mē
abstinui

valeās! = valē!

iubēn' = iubēs-ne

dūxerō : dūcam (*fut*)
Pudicitia, dea

arbitratū tuō = ex volun-
tate tuā, ut tū vīs
iūs iūrandum = quod iū-
ratur; i. i. dare = iūrāre
uxōrem : Iūnōnem!

ā! *interi* = āh!
propitius -a -um = favēns

eum propitium fore

tē adversum : tibi

aetās = vīta
huius modī = huius ge-
neris, tālis
capiunt : accipiunt

inter-venīre
grātiam : amīcitiam
sī quae = sī aliquae (īrae)
venīre vēnisse ventum
re-ventum est (ab iīs)
= re-vēnērunt
bis tantō magis amīcī

cāvisse : cavēre

sī tū idem (quī dixistī)
eadem *verba* mihi
pūrgās

ad-ōrnāre = apparāre
vovēre vōvisse vōtum
= deō prōmittere
ea vōta quae... vōvī
(vōtum) exsolvere = sol-
vere, exsequī

ē-vocāre

prandēre = ante merī-
diem cibum sūmere
quī prandeat (*comē*) = ut
prandeat

ALCVMENA

Nōn sum.

IVPPITER

Bene facis.

Nam in hominum aetāte multa ēveniunt huius modī:

capiunt volūptātēs, capiunt rūsum miseriās,

īrae interveniunt, redeunt rūsum in grātiam.

940

Vērū īrae sī quae forte ēveniunt huius modī

inter eōs, rūsum sī reventum in grātiam est,

bis tantō amīcī sunt inter sē quam prius.—

ALCVMENA

Prīmum cāvisse oportuit nē dicerēs;

vērum eadem sī idem pūrgās mī, patiēda sunt.

945

IVPPITER

Iubē vērō vāsa pūra adōrnārī mihi,

ut quae apūd legiōnēs vōta vōvī ‘sī domum

rediissem salvus’ ea ego | exsolvam omnia.

ALCVMENA

Ego istuc cūrābō.

IVPPITER [*ad servōs*] Ēvocāte hūc Sōsiam!—

Gubernātōrem quī in meā nāvī fuit

950

Blepharōnem arcessat, quī nōbīscum prandeat.

[*Exit Sōsia ex aedibus.*]

SOSIA

Amphitryō, adsum. Sī quid opus est, imperā: imperium

956

exsequar.

IVPPITER

Sōsia, optimē advenīs.

SOSIA

Iam pāx est inter vōs duōs?

Nam quia vōs tranquillōs videō, gaudeō et volup est mihi.	volup est = placet (↔ aegrē est)
IVPPITER	
963 Dērīdēs, quī scīs haec dūdum mē dīxisse per iocum.	mē dērīdēs
SOSIA	
An īd iocō dīxistī? Equidem sēriō ac vērō ratus.	tē dīxisse ratus sum
IVPPITER	
965 Habuī expūrgātiōnem; facta pāx est.	expūrgātiō -ōnis <i>f</i> < <i>ex-</i> <i>pūrgāre</i> = pūrgāre; e. em
SOSIA	habēre = sē expūrgāre
IVPPITER	
Ego rem dīvīnam intus faciam, vōta quae sunt.	ea quae vōta sunt
SOSIA	Cēseō.
IVPPITER	cēseō ita faciendum esse
Tū gubernātōrem ā nāvī hūc ēvocā verbīs meīs	
Blepharōnem, quī rē dīvīnā factā mēcum prandeat.	
SOSIA	
Iam hīc erō cum illīc cēnsēbis esse mē!	
IVPPITER	Āctūtum hūc redī!
[Sōsia ad portum properat.]	
ALCVMENA	
970 Num quid vīs, quīn abeam iam intrō, ut apparentur	
quibus opu'st?	ea quibus opus est
IVPPITER	quantum (: quam celer- rimē) fierī potest
Ī sānē, et quantum potest parāta fac sint omnia!	fac ut parāta sint
ALCVMENA	(: parentur)
Quīn venīs quandō vīs intrō? Faxō haud quicquam sit	faxō = faciam (<i>fut</i>)
morae.	faciam ut haud quic- quam morae (= nūlla mora) sit

loquere = loqueris
proinde ut diligentem
uxōrem loquī decet
(: oportet)

ambō -ae -ō = duo simul
frūstrā esse = errāre
= falli

fac ut adsīs = ades (*imp*)

tam etsī (tametsī) = etsī

fac ut abigās = abige
quō-vīs (*abl*) = quō-libet
com-minisci-mentum =
excōgitāre; fac ut com-
mentus sis (: comminīs-
cāris)

mōrigerāre=mōremgerere

fac, sī vīs, ut haec cūrāta
sint (: cūrentur)

ad-eō = quidem, sānē

ministrāre = servīre

sacrificāre = rem dīvi-
nam facere: bovem/
ovem/porcum (*hostiam*)
occidere et deō offerre

abs-cēdere = dē-cēdere

(↔ accēdere)

dictō audiēns esse (+*dat*)

= oboedire, pārere

sē afferre = sē cōferre,
īre

mihi dē viā dēcēdere

eius imperiō dictō audi-
ēns sum (= oboediō)

ad-monēre = monēre

IVPPITER

Rēctē loquere et diligentem prōinde ut uxōrem decet.

[*Alcumēna aedēs intrat.*]

IVPPITER

Iam hī | ambō, et servus et era, frūstrā sunt duo,

quī mē Amphitryōnem rentur esse: errant probē!

975

Nunc tū, dīvīne Sōsia, hūc fac adsiēs!

(Audīs quae dīcō, tam etsī praesēns nōn ades.)

Fac Amphitryōnem | advenientem ab aedibus

ut abigās: quōvīs pactō fac commentus sīs!

Volō dēlūdī illunc, dum cum hāc ūsūrariā

980

uxōre nunc mī mōrigerō. Haec cūrāta sint

fac, sīs, prōinde adeō ut velle mēd intellegis,

atque ut ministrēs mihi cum sacrificem mihi!

[*Iuppiter aedēs ingreditur.*]

[*Mercurius accurrit Sōsiae similis ut antea.*]

MERCVRIVS

Concēdite atque abscēdite omnēs, dē viā dēcēdite!

Ego sum Iovī dictō audiēns, eiūs iussū nunc hūc mē af- 989
ferō,

quam ob rem mihi magis pār est viā dēcēdere et concē- 990
dere.

Pater vocat mē, cum sequor, | eiūs dictō imperiō sum au-
diēns:

ut filium bonum patrī esse oportet, itidem ego sum pa-
trī:

amantī subparasītor, hortor, adstō, admoneō, gaudeō;

- sī quid patrī volup est, voluptās ea mihi multō māxima
est.
- 995 Amat: sapit, rēctē facit,| animō quandō obsequitur suō
—quod omnēs hominēs facere oportet, dum id modō fiat
bonō.
Nunc Amphitryōnem vult dēlūdī meus pater — faxō
probē!
Iam hic dēlūdētur, spectātōrēs, vōbīs īnspectantibus!
Capiam corōnam mī in caput,| adsimulābō mē esse
ēbrium,
1000 [tēctum mōnstrāns] atque illūc sūrsum ēscenderō,| inde
optimē aspellam virum
dē superō, cum hūc accesserit; faciam ut sit madidus
sōbrius!
[Amphitryōnem advenientem cōspiciūt.]
1005 Sed eccum Amphitryōnem, advenit; iam ille hīc dēlūdē-
tur probē!
1007 Ībō intrō, ōrnātum capiam quī pōtīs decet,
dēin sūrsum ascendam in tēctum, ut illum hinc prohi-
beam.
[Mercurius aedēs intrat.]

ob-sequī (+dat) = ob-
oedīre, mōrem gerere
dum (+conī) = dum-
modo

īn-spectāre = spectāre

inter pōcula convīvae co-
rōnīs sē ōrnāre solent

ē-scendere -disse = ascen-
dere; -derō : -dam (fut)
as-pellere (< abs-) =
abigere
dē superō : dē tēctō
madidus -a -um =
ūmidus, ēbrius
sōbrius -a -um ↔ ēbrius

ōrnātum : corōnam
pōtus -a -um = ēbrius
decēre (+dat) =
convenīre

ACTVS QVARTVS

[*Amphitryō sōlus ā portū reuertitur.*]

AMPHITRYO

Naucrātēs quem

Naucratem quem convenīre voluī in nāvī nōn erat
neque domī, neque in urbe inveniō quemquam quī il- 1010
lum viderit.

quaeritāre = quaerere
(īterum atque īterum)

Sum dēfessus quaeritandō, nusquam inveniō Naucratem. 1014

Nunc domum ībō atque ex uxōre | hanc rem pergā 1015
exquīrere,

propter quem

quis fuerit quem propter corpus suūm stuprī complē-
verit.

quaestiō -ōnis *f* < quae-
rere; q. em in-quisitā
āmittere = rem nōn ex-
quīrere
satiū *comp* = melius; mē
mortuum *esse* satius est
oc-clūdere -sisse -sum
= claudere (clāve)
eugēpae! *interi* = euge!
pariter (atque ut) = eō-
dem modō (ut)
aperite hoc *ōstium*

Nam mē quam illam quaestiōnem inquisitā hodiē
āmittere

mortuum satiu'st!

[*Ad ōstium accēdit.*] Sed aedēs occlūsērunt. Eugēpae!

pariter hoc fit atque ut alia facta sunt! Feriam forēs.

[*Forēs pulsat.*] Aperite hoc! | Heus, ecquis hīc est? Ec- 1020
quis hoc aperit ōstium?

[*Mercurius in tēctō aedium appāret corōnā ōrnātus.*]

MERCVRIVS

Quis ad forēs est?

AMPHITRYO Ego sum.

quid ais 'ego sum'

MERCVRIVS Quid 'ego sum'?

AMPHITRYO Ita loquor.

MERCVRIVS

Tibi Iuppiter

dīque omnēs īrātī certō sunt, quī sīc frangās forēs!

quī frangās (*com*) = quia frangis

AMPHITRYO

Quō modō?

MERCVRIVS Eō modō ut profectō vīvās aetātem miser!

aetātem : vītā (tōtam)

AMPHITRYO [*Mercurium in tēctō cōspiciātur*]

cōspiciārī = cōspicere

Sōsia!!!

MERCVRIVS Ita, sum Sōsia, nisi mē id esse oblītum exis-
timās?

1025 Quid nunc vīs?

AMPHITRYO Sceleste! at etiam 'quid velim?' id tū mē
rogās?

MERCVRIVS

Ita, rogō. Paene effrēgistī, fatue, foribus cardinēs!

ef-fringere -frēgisse -frāc-
tum < ex + frangere1028 Quid mē aspectās, stolide? Quid nunc vīs tibi, aut quis
tū es homō?ē foribus
fatuus -a -um = stolidus
-a -um = stultus

AMPHITRYO

Verberō! etiam 'quis ego sim?' mē rogitās?

[*Dēsunt trecentī ferē versūs.*][*Mercurius, postquam Amphitryōnī dērīsō etiam aquam in
caput fūdīt eumque ita madidum atque perturbātum ab ōstiō
pepulit, tandem dē tēctō dēscendit in aedēs.*]*Intereā Alcumēna tumultū et clāmōribus ēvocāta forās
ēgreditur. Amphitryō rūsus uxōrem stuprī accūsāt ac tam
ācritē increpat ut illa, quae iam nōn dubitat quīn vir īnsā-
nus sit, īrāta in aedēs sē recipiat.*nōn dubitat quīn (+ *com*)
= certō crēdit (virum
īnsānum esse)

	<i>Sōsia cum Blepharōne gubernātore ā portū reversus dominum cōfidenter adit, sed Amphitryō servō suō, quem eundem esse cēset quī paulō ante sē ab aedibus prohibuerit, ācerrimē maledīcit ac verbera minatur.</i> <i>Tum ipse Iuppiter Amphitryōnis fōrmam gerēns in ōstiō appāret, quem marītus irātus ‘moechum’ appellat; ille vērō marītum pariter increpat eumque ab ōstiō pellit. Amphitryō dēspērāns cīvēs Thēbānōs advocat, nec quisquam eōrum adulterum ac marītum internōscere potest.</i> <i>Postquam omnēs praeter Blepharōnem turbātī atque incertī discesserunt, Amphitryō amicum suum cōsulit, quid sibi faciendum esse cēseat; nec vērō Blepharō dīiudicāre quit, uter sit vērus Amphitryō atque Alcumēnae marītus.]</i>
ad-vocāre	
cōsulere -uisse -sultum = interrogāre quid faciendum sit	
quīre -eō -īvisse = posse	
partīre = partīrī partīte <i>eam</i> usquam <i>adv</i> = ullō locō	BLEPHARO Vōs inter vōs partīte! Ego abeō, mihī negōtium est. 1035 Neque ego umquam usquam tanta mīra mē vīdisse cēseō. AMPHITRYO Blepharō, quaesō ut advocātus mī adsīs nēve abeās! BLEPHARO Valē! Quid opu’st mē advocātō, quī utrī sim advocātus nesciō? [<i>Abiū Blepharō ad portum.</i>] IVPPITER [<i>parvā vōce</i>] Intrō ego hinc eō: Alcumēna parturit. [<i>Iuppiter intrō properat neque Amphitryō hoc videt.</i>] AMPHITRYO Perīī miser! Quid ego faciam, quem advocātī iam atque amīcī dēse- 1040 runt?

Numquam edepol mē inultus istic lūdificābit, quisquis
est!

in-ultus -a -um = sine
poenā meritā

Iam ad rēgem rēctā mē dūcam rēsque ut facta est ēloquar.

rēctā *viā*

mē dūcam : mē agam,
ībō

circum-spicere = circum
sē aspicere

[*Circumspiciēns adulterum abesse animadvertit.*]

1045 Sed ubi ille'st? Intrō edepol abiit, crēdō, ad uxōrem
meam!

quī = quis

mē (*abl*) miserior (= m.
quam ego)

ut *hīs* libet

intrō rumpere = vī in-
trāre/penetrāre

Quī mē Thēbīs alter vīvit miserior? Quid nunc agam,
quem omnēs mortālēs ignōrant et lūdificant ut libet?

Certum'st: intrō rumpam in aedēs, ubi quemque homi-
nem aspexerō,

sī ancillam seu servum, sive uxōrem sive adulterum,

1050 seu patrem sive avūm vidēbō | —obtruncābō in aedibus!

avus -ī *m* = pater patris
/mātris

etiam sī volent

Neque mē Iuppiter neque dī omnēs id prohibēbunt, sī
volent,

quīn (+*conī*) = nē

quīn sīc faciam utī cōstituī! Pergam in aedēs nunciam!

fulgēre = subitō lūcēre;

fulget = fulgur fit

tonāre -uisse: tonat

= tonitrus fit

con-cidere -disse = ad
terram cadere/lābī

[*Amphitryō ad ōstium versus properat, cum subitō ita clārē
fulget ac tam validē tonat ut ille quasi mortuus ante forēs
concidat.*]

ACTVS QVINTVS

terror -ōris *m* < terrēre

opēs = virēs (animī)
 sepelire -ivisse -pultum
 = (fūnus) terrā operīre,
 mergere
 quīn amiserim = (tanta)
 ut eam nōn amiserim
 mē consequi (: persequi)
 op-primere = vī superāre
 ē-nicāre = necāre

animō (*dat*) : mihi
 ab-sūmere = cōsūmere,
 perdere

videātur : vidēri (in-
 veniri) potest
 contingere (+ *dat*)
 = accidere

crepitus -ūs *m* < crepāre
 sonitus -ūs *m* < sonāre
 ut...! = quam...!

in-sistere -stitisse = cōn-
 sistere; institerat
 : stābat

cultor -ōris *m* = incola;
 caeli *c.* : deus
 ex-surgere = surgere
 oc-cidere -disse = con-
 cidere

ardēre = igne cōsumi
 cōn-fulgēre = fulgēre

[*Bromia ancilla terrōre perturbāta ex aedibus properat nec
 Amphitryōnem humi iacentem videt.*]

BROMIA

Spēs atque opēs vītac meae iacent sepultae in pectore,
 neque ūlla'st cōnfidentia iam in corde, quīn amiserim!

Ita mī videntur omnia, mare, terra, caelum, cōnsequi, 1055
 iam ut opprimār, ut ēnicer. Mē miseram! Quid agam,
 nesciō.

Ita tanta mīra in aedibus sunt facta. Vae miserae mihi!
 Animō male'st, aquam velim. Corrupta sum atque ab-
 sūmpta sum!

Caput dolet, neque audiō, nec oculis prōspiciō satis,
 nec mē miserior fēmina est neque ūlla videātur magis! 1060
 Ita erae meae hodiē contigit: nam ubi parturit, deōs in-
 vocat

— strepitus, crepitus, sonitus, tonitrus! Ut subitō, ut
 prope, ut validē tonuit!

Ubi quisque īstiterat, concidit crepitū. Ibi nescioquis
 māximā

vōce exclāmat: "Alcumēna, adest auxilium, nē timē!

Et tibi et tuīs propitius caeli cultor advenit. 1065

Exsurgite" inquit "quī terrōre meō occidistis prae
 metū!"

Ut iacuī exsurgō. Ārdēre cēnsuī aedēs, ita tum cōnfulgē-

bant. Ibi mē inclāmat Alcumēna; iam ea rēs mē horrōre	in-clāmāre horror -ōris <i>m</i> < horrēre
afficit.	
Erīlis praevertit metus: accurrō ut scīscam quid velit,	erīlis -e < erus/era prae-vertere = plūs va- lēre, superāre
1070 atque illam geminōs filiōs puerōs peperisse cōspicor!	scīscere = cognōscere
Neque nostrum quisquam sēsimus cum peperit, neque	sēsit, prōvīdit prō-vidēre = (rem futū- ram) ante vidēre ac
prōvīdimus.	parāre quid hoc <i>est</i> ?
[<i>Amphitryōnem cōspiciātur.</i>] Sed quid hoc? Quis hic est	
senex quī ante aedēs nostrās sīc iacet?	
Numnam hunc percussit Iuppiter?	num-nam = num
Crēdō edepol, nam—prō Iuppiter!—sepultu'st quasi sit	
mortuus.	
1075 Ībō et cognōscam, quisquis est. [<i>Ad dominum accēdit.</i>]	
Est Amphitryō hic quidem, erus meus!	
Amphitryō!	
AMPHITRYO Perī!	
BROMIA Surge!	
AMPHITRYO Interī!	inter-īre -iisse = perīre
BROMIA [<i>manum eiusprehendēs</i>] Cedo manum!	
AMPHITRYO Quis mē tenet?	
BROMIA	
Tua Bromia ancilla.	
AMPHITRYO Tōtus timeō, ita mē increpuit Iuppiter.	in-crepāre = crepitū terrēre
Nec secus est quasi sī ab Accherunte veniam. Sed quid	secus = aliter quasi sī = quam sī
tū forās	Accherūns -untis <i>m</i> = Īferī
ēgressa es?	ē-gredī -ior -gressum
BROMIA Eadem nōs formīdō timidās terrōre impulit.	eadem formīdō nōs... im-pellere -pulisce -pul- sum = percutere
1080 In aedibus tū ubi habitās nimia mīra vīdī. Vae mihi,	

	Amphitryō! Ita mihi animus etiam nunc abest.	
	AMPHITRYO	Agedum expedī:
	scīn' mē tuum esse erum Amphitryōnem?	
	BROMIA	Sciō.
etiam nunc : iterum	AMPHITRYO	Vidē etiam nunc!
	BROMIA	Sciō.
	AMPHITRYO	
gestāre = gerere	Haec sōla sānam mentem gestat mēōrum familiārium.	
	BROMIA	
	Immō omnēs sānī sunt profectō.	
	AMPHITRYO	At mē uxor īnsānum facit
	suīs foedīs factīs!	1085
ut tū idem	BROMIA	At ego faciam tū idem ut aliter praedicēs,
ut sciās tuam uxōrem esse piam et pudīcam	Amphitryō, piam et pudīcam esse tuam uxōrem ut sciās.	
	Dē eā rē signa atque argūmenta paucīs verbīs ēloquar.	
	Omnium prīmum: Alcumēna geminōs peperit filiōs.	
	AMPHITRYO	
	Āin' tū, geminōs?	
	BROMIA	Geminōs.
	AMPHITRYO	Dī mē servant!
dicere : loquī	BROMIA	Sine mē dīcere,
	ut sciās tibi tuāeque uxōrī deōs esse omnēs propitiōs.	1090
	AMPHITRYO	
	Loquere!	
uterus -ī m = venter mulieris ex uterō exortī sunt puerpera -ae f = mulier pariēns	BROMIA Postquam parturīre hodiē uxor occēpit tua,	
	ubi uterō exortī dolōrēs, ut solent puerperae,	
	invocat deōs immortālēs, ut sibi auxiliū ferant,	

manibus pūrīs, capite opertō. | Ibi continuō contonat
 1095 sonitū māximō! Aedēs primō ruere rēbāmur tuās.
 Aedēs tōtae cōnfulgēbant tuāe, quasi essent aureae!
 AMPHITRYO
 Quaesō, absolvitō hinc mē extemplō, quandō satis dēlū-
 seris!

operīre -uisse opertum
 con-tonāre = tonāre

ruere = concidere

ab-solvere = liberāre
 hīnc : (ā) metū

infāns incūnābulis
 colligātus

gemere -uisse = graviter
 spirāre ob dolōrem
 audivit

Quid fit dēinde?
 BROMIA Dum haec aguntur, intereā uxōrem tuam
 neque gementem neque plōrantem nostrum quisquam
 audīvimus,

1100 ita profectō sine dolōre peperit.

anguis iubatus

accipe : audi

lavere lāvisse lautum
 = lavāre
 puer ille: Herculēs
 : ut magnus et validus
 est!
 col-ligāre = vincīre,
 veste cingere
 incūnābula -ōrum *n pl* =
 vestis quā colligātur
 infāns
 dīvinitus *adv* = ā divīs
 nōn metuō quīn (+*conī*)
 = nōn dubitō quīn...
 suppetiae -ārum *f pl*
 = auxilium

faxō : ita faciam
 mīrum, *comp* magis m.
 con-dere -didisse -ditum
 = pōnere (↔ prōmere)
 dē-volāre
 iubātus -a -um = iubam
 gerēns
 ex-tollere = tollere
 pavēre = formidāre

AMPHITRYO Iam istuc gaudeō,
 utut ergā mē merita est.
 BROMIA Mitte ista, atque haec quae dīcam accipe:
 Postquam peperit, puerōs lavere iussit nōs. Occēpimus.
 Sed puer ille quem | ego lāvī, ut magnu'st et multum
 valet!

Neque eum quisquam colligāre quīvit incūnābulis!

AMPHITRYO

1105 Nimia mīra memorās. Sī istaec vēra sunt, dīvinitus
 nōn metuō quīn meāe | uxōrī lātae suppetiae sient.

BROMIA

Magis iam, faxō, mīra dīcēs: Postquam in cūnās con-
 ditu'st,

dēvolant anguēs iubātī dēorsum in impluvium duo
 māximī; continuō extollunt ambō capita. |

AMPHITRYO [*pavēns*]

Ei mihi!

circum-vīsere = circum-
spicere; (*inf prō ind.*)
circum-vīsere : -vīsunt
cōspicātī *sunt*
recessim (< recēdere) =
rūsum versum = re-
trahere/dūcere (*inf*)
: trahō/dūcō (*ind*)

persequī (*inf*) : per-
sequuntur (*ind*)
ex-silire < ex + salire

alterum alterā (*bis*)
pernīx -icis = vēlōx;
adv pernīciter

formīdolōsus -a -um
= terribilis
mihi miserō
per-cipere = capere

exclāmat uxōrem tuam :
e. nōmen uxōris tuae
("Alcumēna!")

dīvum = dīvōrum

cōn-suēscere -ētum esse:
c. (cubitū) cum = con-
cumbere cum
(con-)cubitus -ūs *m*
< (con-)cumbere
cōnsuētum esse cubitibus
= concubuisse

paenitēre: mē paenitet =
molestē ferō, doleō
dimidium -i *n* = dimidia
pars; bonī d. dīvidere
: bonum aequē dīvidere
ex-petere = petere; Iovis
pācem e. = ā Iove p. e.
hostia -ae *f* = bēstia quae
sacrificandī causā occi-
ditur
conīector -ōris *m* = quī
signa dīvīna intellegit

BROMIA

Nē pavē! Sed anguēs oculis omnēs circumvīsere. 1110

Postquam puerōs cōspicātī, pergunt ad cūnās citī.

Ego cūnās recessim rūsum versum trahere et dūcere,
metuēns puerīs, mihi formīdāns; tantōque anguēs ācrius

persequī. Postquam cōspexit anguēs ille alter puer,
citus ē cūnīs exsilit, facit rēctā in anguēs impetum: 1115

alterum alterāprehendit eōs manū pernīciter!

AMPHITRYO

Mīra memorās, nimis formīdolōsum facinus praedicās;
nam mihi horror membra miserō percipit dictīs tuīs.

Quid fit dēinde? Porrō loquere!

BROMIA

Puer ambō anguēs ēnicat!—

Dum haec aguntur, vōce clārā exclāmat uxōrem tuam... 1120

AMPHITRYO

Quis homō?

BROMIA ...summus imperātor dīvum atque hominum

Iuppiter.

Is 'sē' dīxit 'cum Alcumēnā clam cōnsuētum cubitibus,

eūmque filium suum esse quī illōs anguēs vīcerit

—alterum tuum esse' dīxit 'puerum.'

AMPHITRYO

Pol mē haud paenitet,

sī licet bonī dīmidium mihi dīvidere cum Iove. 1125

Abī domum, iubē vāsa pūra āctūtum ādōrnārī mihi,

ut Iovis suprēmī multīs hostiīs pācem expetam.

[*Bromia intrō abit.*]

Ego Tēresiam conīectōrem | advocābō et cōnsulam

quid faciendum censeat. Simul hanc rem, ut facta est, ēloquar.	faciendum esse
1130 [<i>Iterum tonat.</i>] Sed quid hoc? quam validē tonuit!—Dī, obsecrō vestram fidem!	
[<i>Cum tonitrū appāret Iuppiter.</i>]	
IUPPITER	
Bonō animō es! Adsum auxiliō, Amphitryō, tibi ēt tuīs. Nihil est quod timeās. Hariolōs, haruspicēs mitte omnēs! Quae futūra et quae facta ēloquar multō adeō melius quam illī, cum sum Iuppiter.	auxiliō (<i>dat</i>) = ad auxilium hariolus -ī <i>m</i>, haruspex -icis <i>m</i>: coniectōrēs quī variīs modīs nūmen deōrum exquirunt quae futūra/facta <i>sunt</i>
1135 Primum omnium Alcumēnae ūsūrā corporis cēpī, et concubitū gravidam fēcī filiō.	con-cubitus -ūs <i>m</i> < concumbere
Tū gravidam item fēcistī, cum in exercitum profectu's. Ūnō partū duōs peperit simul.	partus -ūs <i>m</i> < parere alter: Herculēs
Eōrum alter, nostrō quī est susceptus sēmine, 1140 suīs factīs tē immortalī afficiet glōriā.	nostrō (: meō) sēmine susceptus est : ā mē sē- minātus est (meus filius est)
Tū cum Alcumēnā uxōre antīquam in grātiam redī! Haud prōmeruit quam ob rem vitiō verterēs: meā vī subācta'st facere.—Ego in caelum migrō.	prō-merēre = merēre. quam ob rem : ut (id) vitiō (<i>dat</i>) vertere = vitium existimāre
[<i>Abit Iuppiter in caelum.</i>]	sub-igere -ēgisse -āctum = cōgere
AMPHITRYO	
Faciam ita ut iubēs, et tē ōrō prōmissa ut servēs tua. 1145 Ībō ad uxōrem intrō. Missum faciō Tēresiam senem.	missum facere = dimit- tere
[<i>Ad spectātōrēs versus.</i>]	
Nunc, spectātōrēs, Iovis summī causā clārē plaudite!	

egomet = ego (ipse)
mēmet = mē (ipsum)
mihimet = mihi (ipsi)

tūte = tū (ipse)

ante vōcālem:
mēd = mē
tēd = tē

-s-ce

-ic = -e
-aec = -a
-uc = -ud
-unc = -um
-anc = -am
-īc = -ī
-ōc = -ō
-āc = -ā
-aec = -a

ipsus = ipse
ipsemet = ipse

quī = quis

quī = quōl/quā

DE GRAMMATICA

I. Dē prōnōminibus

A. Prōnōmina persōnālia.

[1] Aliquandō adicitur syllaba *-met*: *egomet*, *mēmet*, *mihimet* (= *ego*, *mē*, *mihi*).

[2] Ad persōnam secundam singulāris aliquandō adicitur *-te*: *tūte* (= *tū*).

[3] Accūsātīvus et ablātīvus singulāris ante vōcālem interdum dēsinit in *-d*: *mēd*, *tēd* (= *mē*, *tē*).

B. Prōnōmina dēmōnstrātīva.

Ad fōrmās prōnōminum *hic* et *ille* in *-s* dēsinentēs interdum adicitur *-ce*: *hāsce*, *illīsce* (= *hās*, *illīs*).

Ad prōnōmina *ille* et *iste* aliquandō adicitur *-c*:

		Masc.	Fēm.	Neutr.
Sing.	nōm.	<i>illic</i>	<i>illaec</i>	} <i>illuc</i> <i>istuc</i>
		<i>istic</i>	<i>istaec</i>	
	acc.	<i>ilhinc</i>	<i>illanc</i>	
		<i>istunc</i>	<i>istanc</i>	
	dat.		<i>illīc</i>	
			<i>istīc</i>	
	abl.	<i>illōc</i>	<i>illāc</i>	<i>illōc</i>
		<i>istōc</i>	<i>istāc</i>	<i>istōc</i>
Plūr.	nōm.	}		<i>illaec</i>
	acc.			<i>istaec</i>

Prōnōmen *ipse*: nōm. masc. sing. *ipsus* (= *ipse*); adicitur *-met*: *ipsemet* (= *ipse*).

C. Prōnōmen interrogātīvum.

Masculinum: nōminātīvus singulāris *quī* (127, 130, 382, 609, 1046 = *quis*).

D. Prōnōmen relātīvum.

Ablātīvus singulāris: *quī* (261, 419, 535 = *quā*, 340 = *quō*); *quīcum* (99, 364 = *quōcum*).

II. Dē verbīs

A. Persōna.

Persōna secunda singularis passivī nōnumquam dēsinit in -re prō -ris: *mentīre* (344 = *mentīris*), *auferēre* (358 = *auferēris*), *vocāre* (382 = *vocāris*), *rēre* (659 = *rēris*), *arbitrēre* (905 = *arbitrēris*), *loquere* 973 = *loqueris*).

-re = -ris

B. Infīnitīvus.

Infīnitīvus praesentis passivī aliquandō dēsinit in -ier prō -ī: *fābulārier* (201 = *fābulārī*), *amplexārier* (465 = *amplexārī*), *memorārier* (512 = *memorārī*), *percontārier* (710 = *percontārī*), *arbitrārier* (932 = *arbitrārī*), *obtuērier* (900 = *obtuērī*), *praevertier* (921 = *praevertī*).

-ārier = -ārī

-ērier = -ērī

-ier = -ī

-īrier = -īrī

Infīnitīvus futūrī activī: -assere: *oppugnassere* (210 = *oppugnātūrum esse*).

-assere = -ātūrum esse

Infīnitīvus praesentis prō indicatīvō: *suscipere*, *hortārī* (230 = *suscipit*, *hortātur*), *circumvisere* (1110 = *circumvisunt*), *trahere*, *dūcere* (1112 = *trahō*, *dūcō*), *persequī* (1114 = *persequuntur*).

C. Imperatīvus.

Ante imperatīvum pōnitur *nē*: *nē interpellā* (803 = *nōlī interpellāre*, *nē interpellāveris*), *nē mē appellā* (810, 813 = *nōlī mē appellāre*), *nē timē* (1064 = *nōlī timēre*), *nē pavē* (1110 = *nōlī pavēre*), *nē corrumpē* (530 = *nōlī corrumpere*).

nē -ā = *nōlī -āre**nē -ē* = *nōlī -ēre**nē -e* = *nōlī -ere**nē -ī* = *nōlī -īre*

D. Indicatīvus.

Imperfectum -ība- prō -iēba-: *scībam* (385 = *sciēbam*), *aībās* (807 = *aiēbās*), *aībat* (661 = *aiēbat*).

-ībam = -iēbam

-ībās = -iēbās

-ībat = -iēbat

E. Coniūctīvus.

Coniūctīvus praesentis verbī *esse*:

	Sing.	Plūr.
Pers. I	<i>siēm</i>	—
Pers. II	<i>siēs</i>	—
Pers. III	<i>siet</i>	<i>sient</i>

siēm = *sim**siēs* = *sīs**siet* = *sūt**sient* = *sint*

DE VERSIBVS

I. Syllabae brevēs et longae.

Is amār' occēpit Alcumēnam clam virum.

Hic versus trēdecim syllabās continet: *i-s'a-mā-r'oc-cē-pi-fAl-cu-mē-nam-clam-vi-rum.*

Syllaba **brevīs** in vōcālem brevem dēsinit, ut *i, sa, pi, cu, vi*; syllaba **longa** dēsinit in vōcālem longam aut in diphthongum aut in cōnsonantem, ut *mā, roc, cē, tal, mē, nam, clam, rum.* In versibus legendis ūna syllaba longa aequē prōdūcitur ac duae brevēs.

In exemplis quae sequuntur haec nota [˘] syllabam brevem significat, haec [—] syllabam longam.

II. Contractiō syllabārum.

[A] Cōnsonāns vocābuli ultima cum vōcālī primā (vel *h-*) vocābuli sequentis ita contrahitur ut initium syllabae faciat:

Exempla ex *Amphitryōne*:

I-s'a-mā-r'oc-cē-pi-fAl-cu-mē-nam 107

Ti-me-fho-mō 295

Qui-d'i-d'ex-quī-ris 342

Qui-s'e-ru-s'es-f'i-gi-tur- ti-bi 362

[B] Vōcālis vocābuli ultima (item *-am, -em, -im, -um*) ēlīditur ante vōcālem primā (vel *h-*) vocābuli sequentis.

Exempla:

Īb(ō) eg(o) illic obviam 263

Tū m(ē) her(ī) hīc vīdist(ī)? Eg(o), inquam 725

c(um) extempl(ō) advent(um) apport(ō), ilicō 865

In vocābulis *est* et *es* ēlīditur *e* post vōcālem et *-m*: *Nōmen Mercuriō (e)st mihi* 19, *Alcumēna (e)st* 99, *bellum (e)st* 101, *Sōsia (e)s* 427. Aliquandō scribitur *-st, -s*: *factum'st* 431, 749, *ille'st* 1045, *ūlla'st* 1054, *proba's* 838.

Inter vocābula quae nōn contrahuntur pōnitur līnea tenuis [˘]: *sī | ego* 358, *quō | agis iē?* 450, *quī | habitō* 863, *advēnimus, | ubi* 203, *faci, | animō* 995.

prō-dūcere = longum
facere

˘ = syllaba brevis
— = syllaba longa

con-tractiō -ōnis /
< contrahere

legendum sic:
Īb'eg' illic obviam
Tū m' her' hīc vīdist'
eg' inquam
c' extempl' advent' apport'
ilicō
Mercuriō'st
Alcumēna'st
bellum'st
Sōsia's

[C] Nōnnumquam etiam in eōdem vocābulō bīnae vōcālēs in singulās syllabās contrahuntur (id quod **synīzēsis** vocātur et hāc notā [˘] significātur).

Exempla ex *Amphitryōne*: *perduellēs* 250, *antehāc* 458, *eāmus* 543, *anteū* 649, *āibās* 807, *prōinde* 973, *deorsum* 1108, *huius* 96, *cūius* 346, *eius* 989.

III. Syllabae acūtae.

Is amāre occēpit Alcūmēnam clām virūm.

In hōc versū sex syllabae **acūtae** sunt: *mā*, *cē*, *tāl*, *mē*, *clām*, *rūm*. Syllabae acūtae, quae hāc notā [˘] significantur, vōce māiōre seu clāriōre leguntur quam cēterae.

In versibus nōn solum syllaba vocābulī paenultima (i. e. secunda ā fine) et antepaenultima (i. e. tertia ā fine) acūi potest, sed etiam ultima.

IV. Syllabae correptae.

[A] Littera -s vocābulī postrēma interdum excidit post *u* vel *i* brevēs, ita ut syllabae -us et -is corripiantur in -u' et -i' (id quod in hōc librō scribitur -us et -is):

Exempla ex *Amphitryōne*: *Iovis*: *Iovi'* 19; *prius*: *priu'* 102; *meus*: *meu'* 112; *nimis*: *nimi'* 213; *agis*: *agi'* 450; *magis*: *magi'* 595; *opus*: *opu'* 791.

Syllaba -us in -u' correpta cum *est* et *es* contrahitur in -u'st et -u's; item -is (i.e. -i' > -e) interdum cum *est* contrahitur in -e'st:

Exempla: *actūru'st* 88, *praefectu'st* 100, *itūru'st* 263, *domu'st* 362, *eru'st* 381, *opu'st* 445, *vāniloquu's* 379, *dōnātu's* 780, *simile'st* 442, *quale'st* 537.

[B] Nōnnumquam corripitur syllaba longa quae syllabam brevem sequitur. Id fieri potest:

(1) sī syllaba brevis acuitur, ut *vidē* > *vidē*.

Exempla: *mēō* 126, *sciō* 437, *hērī* 514, *tācē* 743, *mānē* 765, *vidē* 787, *tūō* 774, *ābī* 1126, *ēōs* 657, *tūāe* 453, *mēāe* 1106, *ēām* 281, *sūōs* 712, *āpūd* 947.

˘ = synīzēsis -is f

˘ = syllaba acūta

paen-ultimus -a -um
< paene ultimus
acuere -uisse -ūtum
= acūtum facere

ex-cidere -disse < ex
+ cadere
cor-ripere -iō -uisse -rep-
tum = brevem facere
(↔ prōdūcere)

-u'st < -us est
-u's < -us es
-e'st < -is est

◌ — > ◌◌

◡ — ' > ◡ ◡'

breviāre = brevem
facere, corripere

˘ = syllaba correpta

— ◡ trochaeus -ī m

◡ — iambus -ī m

— ◡ ◡ dactylus -ī m

◡ ◡ — anapaestus -ī m

— — spondēus -ī m

◡ ◡ ◡ tribrachys -yis m

◡ ◡ ◡ ◡ proceleusmaticus
-ī m

(2) sī syllabam brevem et longam sequitur syllaba acūta, ut
meō mōre > *meō mōre*.

Exempla: *eōr' oppidum* 210; *herī mē* 731; *iubē vērō* 946; *meā
vī* 1143; *deōs ēsse* 284; *deōs invocat* 1061; *in ēxercitum* 125; *eōs
lēgat* 205; *quidēm cērtē* 417; *meāe nūntiāre* 452; *enīmvērō* 344;
volūpiātēs 939; *suīs factīs* 1140.

Haec lēx, quā syllaba brevis syllabam sequentem breviāre
vidētur, **brevis breviāns** appellātur. Ut ex exemplīs appāret,
hāc lēge corripuntur vel breviantur etiam syllabae quae dēsi-
nunt in cōnsonantem aut in diphthongum.

Syllabae quae hāc lēge breviantur notā [˘] significāvimus.

V. Pedēs.

Is amā|r' occē|piFAl|cūmē|nam clam| virum.

Idem versus dīviditur in sex **pedēs**, quōrum primus est *i-sa-
mā-*, secundus *roc-cē-*, tertius *pi-tal-*, quārtus *cu-mē-*, quīntus
nam-clam, sextus *vi-rum*. Pēs dīcitur versūs pars quae plērum-
que duās aut trēs syllabās continet.

Pedēs binārum syllabārum sunt **trochaeī** et **iambī**. Tro-
chaeus cōstat ex syllabā longā et brevī, ut *Rō-ma*; iambus ex
brevī et longā, ut *vi-rō*.

Pedēs ternārum syllabārum sunt **dactylī** et **anapaestī**. Dac-
tylus cōstat ex syllabā longā et duābus brevibus, ut *fā-bu-la*;
anapaestus ex duābus brevibus et longā, ut *do-mi-nō*.

Saepe prō duābus syllabīs brevibus pōnitur ūna longa item-
que prō ūnā longā duae brevēs. Ita in locō dactylī [— ◡ ◡] vel
anapaestī [◡ ◡ —] duae syllabae longae [— —] inveniuntur, id
est **spondēus**, et prō trochaeō [— ◡] vel iambō [◡ —] trēs bre-
vēs [◡ ◡ ◡], id est **tribrachys**. Rārius in locō dactylī vel anapae-
stī inveniuntur quattuor syllabae brevēs [◡ ◡ ◡ ◡], id est pēs
proceleusmaticus.

In singulīs pedibus acuitur syllaba longa aut prior ex binīs
brevibus: trochaeus — ◡, iambus ◡ —, dactylus — ◡ ◡ aut
— ◡ ◡, anapaestus ◡ ◡ — aut ◡ ◡ —, spondēus — — aut — —,
tribrachys ◡ ◡ ◡ aut ◡ ◡ ◡, proceleusmaticus ◡ ◡ ◡ ◡ aut ◡ ◡ ◡ ◡.

[VI] Versuum genera.

Versūs quī in sēnōs pedēs dīviduntur **sēnārii** appellantur; item **septēnārii** dicuntur versūs quī septēnōs, **octōnārii** quī octōnōs pedēs continent.

Trochaicus dīcitur versus quī nūllōs iambōs continet, sed tantum trochaeōs aliōsve pedēs quōrum prīmae syllabae acuuntur; quī nūllōs trochaeōs continet, sed tantum iambōs aliōsve pedēs quōrum nōn prīmae, sed ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur, versus **iambicus** dīcitur.

VII. Versūs iambicī.

Versūs iambicī quibus ūtitur Plautus nōn solum iambōs [˘ —] continent, sed etiam hōs pedēs quōrum ultimae aut paenultimae syllabae acuuntur: anapaestōs [˘˘ —], dactylōs [— ˘˘], spondēōs [— —], tribrachyēs [˘˘˘], rārius proceleusmaticōs [˘˘˘˘]; sed pēs postrēmus aut iambus est aut ex duābus syllabīs brevibus cōnstat [˘˘], pēs **pyrrichius** quī vocātur.

[A] Versus **iambicus sēnārius** dīviditur in sex pedēs quī sic ordinantur:

˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘ ˘ |

Exempla ex *Amphitryōne*:

Iovi' iūs|sū vēni|ō. Nō|men Mēr|curiō'st| mihi.

Haec urb|s est Thē|b'In'īl|hisc'hābi|tat'ae|dibūs

Amphitry|ō, nā|tus'Ar|gīs Ál|caeō| patre,

quē' Ál|cumē|na'st mup|t'Éléc|trī fī|lia.

Bene prós|per'hóc ho|di'ópe|ris pró|cessit| mihi.

In *Amphitryōne* versūs sēnārii iambicī sunt: 1–152, 463–498, 861–955, 974–983, 1007–1008, 1131–1143.

[B] Versus **iambicus octōnārius** cōnstat ex octō pedibus:

˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘˘ ˘˘ | ˘ ˘ |

Versus iambicus octōnārius saepe in duās partēs dīviditur, quārum uterque quaternōs pedēs continet. In versū ita dīvisō

sēnārius -a -um < sēnī
septēnārius -a -um <
septēnī -ae -a = 7 et 7...
octōnārius -a -um < oc-
tōnī -ae -a = 8 et 8...

˘ —
˘˘ —
— ˘˘
— —
˘˘˘
˘˘˘˘

˘˘ pyrrichius -ī m

versus
19
97
98
99
463

nōn modo pēs postrēmus, sed etiam pēs quārtus semper iam-
bus (vel pyrrichius) est:

$\underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \cup \cup \parallel \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \cup \cup$

versus Exempla ex *Amphitryōne*:

- 188 Victō|rēs vic|tīs hós|tibús|| legiō|nēs réve|niunt| domúm
190 Quod múl|ta Thē|bānó| poplō|| acér|b'obiē|cūt fū|nera
191 id v'ét|virtú|te mī|litúm|| vict'át|qu'expúg|nāt'óp|pidúm'st
216 Haec úbi|légá|tī pér|tulē|r'Amphítry|'ē cás|trīs ī|licō
217 prōdū|cūt'óm|n'exér|citúm.|| Contrā| Tēlōbo'|ex óp|pidō
218 legiō'nēs ē|dūcunt| suās|| nīmī' pūl|chrīs ár|mīs práe|ditās
251 Vertén|tibús| Tēlōbo|īs tē|līs cóm|plēbán|tur cor|pora
984 Concē|dit'át|qu'absce|dit'óm|nēs, dé|viā|dēcē|dite!
999 Capiám|coró|nam m'in|capít,|| adsímu|lābó| m'ess'ē|bríum
1053 Spēs át|qu'opēs|vītáe|meáe|| iacént|sepúl't'in|péc|tore
1055 Ita mī|vidén|tur'óm|nia,|| mare, tér|ra cāe|lum cōn|sequí

In *Amphitryōne* versūs iambicī octōnārii sunt: 180–218, 248–
262, 984–1005, 1053–1061, 1063, 1066–1071, 1074–1085.

VIII. Versūs trochaicī.

Versūs trochaicī nōn modo trochaeōs [— ∪] continent, sed
etiam aliōs pedēs quōrum prīmae syllabae acuuntur: dactylōs
[— ∪ ∪], anapaestōs [∪ ∪ —], spondēōs [— —], tribrachyēs
[∪ ∪ ∪], rārius proceleusmaticōs [∪ ∪ ∪ ∪].

Versus **trochaicus septēnārius** cōnstat ex septem pedibus
integrīs et ūnā syllabā longā vel brevī. Pēs septima semper
trochaeus [— ∪] vel tribrachys [∪ ∪ ∪] est.

$\underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \underline{\underline{\cup}} \underline{\underline{\cup}} \mid \cup \cup$

versus Exempla ex *Amphitryōne*:

- 263 Átta|fīllī|chhē|tī|tūru's|fīb'e|g'īllī|cōbvi|ám,
264 néqu'eg'hun|c'hóminem| hódī'a|d'áedē|s'hās si|n'úmqu'
ac|cēde|re.
291 Īb'ufer|ús quo|d'ímpe|rāvi|f'Álcu|ménæ| nūnti|ém.
336 Nōñede|pól nun|c'ūbi ter|rārum| sím sci|ō, sī| quís ro|gét,

<i>néque</i> mī sér mē cómmo vēre póssum prae for mīdi ne!	337
<i>Béne</i> va l'Álcu mēna! Cúrā rém com mūnem, quód fa cís.	499
<i>Nímia</i> mémorās mīra. Séd vī distī n'úxō rém me ám?	616
<i>Ámphitry'</i> úxō rém sa lūtāt láetus spērā tám su ám!	676
<i>Pér</i> su prēmī rēgis rēgnum iūr'et mātrem fámili ās	831

In *Amphitryōne* versūs trochaicī septēnāriī sunt: 263–462, 499–550, 585–860, 956–973, 1009–1052, 1064–1065, 1072, 1086–1130, 1144–1146.

IX. Versūs crēticī et bacchiaci.

Pēs **crēticus** cōstat ex syllabā longā et brevī et longā, ut *fē-mī-nae*; **bacchiūs** ex syllabā brevī et duābus longīs cōstat, ut *se-cun-dum*.

[A] **Crēticus tetrameter** dīcitur versus quī quattuor pedēs crēticōs continet:

— ◡ — | — ◡ — | — ◡ — | — ◡ —

Exempla ex *Amphitryōne*:

Póstqu'utrīm|qu'écitūm'st| máximā| cópiā
cōnsonāt| térra, clā|mōr'utrīm|qu'éfferūnt.
Ímpērā|tōr utrīm|qu'hínc et il|línc Ioví

Interdum prō syllabā brevī longa invenītur: [— — —], i.e. pēs trium syllabārum longārum (**molossus** quī vocātur):

nós nostrás| móre nós|tr'ét mod'ín|stríxímús
hóstēs crē|brí cadúnt,| nóstrī cón|tr'íngruúnt

Prō syllabā longā etiam bīnae brevēs pōnī possunt, ut in hōc versū:

Déniqu'út| vólui mús,| nóstra súpe|rát manús

In *Amphitryōne* versūs crēticī tetrametrī sunt: 219–221, 227–236.

[B] Versus **bacchiacus tetrameter** ex quattuor bacchiīs cōstat:

◡ — — | ◡ — — | ◡ — — | ◡ — —

Exempla ex *Amphitryōne*:

Ag'í tū| secúndum!| Sequór sub|sequór tē.
Sceléstis|sim'áudēs| mihí prae|dicár'id:

— ◡ — crēticus -ī m

◡ — — bacchiūs -ī m

tetrameter -trī m = ver-
sus quattuor pedum
(= quaternārius)

versus

219

228

229

— — — molossus -ī m

221

236

235

551

561

562 *domí t'es|se núnc qu'hī|ēadēs? Vē|ra dīcō.*

568 *hom'īdem|duōbus|locīs|ut|simúl sit*

Nōnnumquam prō syllabā brevī longa invenitur: [— — —]
(pēs molossus), ut in hīs versibus:

566 *Tūn'īd dī|cer'āudēs|quod nēm'um|qu'hom'ānt'hāc*

567 *vidīt, nec|potēst fī|erī, tem|por'ūnō*

Rārius prō syllabīs longīs bīnae brevēs pōnuntur, ut in hīs versibus:

565 *Tūn' mē, ver|ber'āudē|s,erūm lū|dificārī?*

572 *Meritō male|dicās mihi,|sī nōn'īd'ī|ta factum'st*

In *Amphitryōne* versūs bacchiacī tetrametrī sunt 551–573.
Versūs bacchiacī variī, quī et pedēs bacchiōs et aliōs continēt, sunt 635–651.

X. Index versuum *Amphitryōnis* cōmoediae

Argūmentum: iambicī sēnārīi 654–860 trochaicī septēnārīi

Prologus: iambicī sēnārīi 861–955 iambicī sēnārīi

— — — 956–973 trochaicī septēnārīi

186–218 iambicī octōnārīi 974–983 iambicī sēnārīi

219–221 crēticī tetrametrī 984–1005 iambicī octōnārīi

222 trochaicus septēnārius 1006–1008 iambicī sēnārīi

227–236 crēticī tetrametrī 1009–1052 trochaicī septēnārīi

— — — 1053–1061 iambicī octōnārīi

248–262 iambicī octōnārīi 1062 anapaesticus

263–462 trochaicī septēnārīi 1063 iambicus octōnārius

463–498 iambicī sēnārīi 1064–1065 trochaicī septēnārīi

499–550 trochaicī septēnārīi 1066–1071 iambicī octōnārīi

551–573 bacchiacī tetrametrī 1072 trochaicus septēnārius

574–579 incertī 1073 iambicus quaternārius

— — — 1074–1085 iambicī octōnārīi

592–628 trochaicī septēnārīi 1086–1130 trochaicī septēnārīi

— — — 1131–1143 iambicī sēnārīi

635–651 bacchiacī variī 1144–1146 trochaicī septēnārīi

INDEX VOCABVLORVM

- A
 ā! 935
 ab-igere -ēgisse -actum 150, 979
 abitus -ūs *m* 529, 641, 646, 662
 abs-cēdere 984
 ab-solvere 1097
 ab-sūmere 1058
 āctus -ūs *m* (*ante* 186)
 āctūtum *adv* 530, 544, 627, 969, 1126
 ad-dūcere 849, 854, 918, 919
 ad-eō *adv* (*Prf* 42), 254, 468, 678, 982, 1134
 ad-modum *adv* (*Prf* 110), 541
 ad-monēre 993
 adōria -ae *f* 193
 ad-ōrnāre 946, 1126
 ad-pōtus -a -um 282
 ad-sentāri 702, 751
 ad-sentire 824
 ad-simulāre 115, 999
 ad-stāre 747, 993
 adulter -erī *m* (*Prf* 115, 119, *Arg* 10), 1049
 adventus -ūs *m* (*ante* 186), 641;
 a. um apportāre 865
 adversum, a. ire 675, tē a. 936
 adversus, tē a. 750
 ad-vertere, animum a. (*Prf* 19), 95, 393
 ad-vocāre (*ante* 1035), 1128
 advocātus -ī *m* 1037, 1038, 1040
 aedēs -ium *f* (*Prf* 104), 97, 150, 292, 350, 406, 448, 603, 617, 700, 733, 882, 978, 1018, 1048, 1050, 1052, 1057, 1067, 1072, 1080, 1095, 1096
 aegrius *comp* 910
 aegrum -ī *n* 641
 aequum 687, 851, 921
 aetās -ātis *f* (*Prf* 53), 938, 1023
 aethēr -eris *m* (*Arg* 9)
 af-ferre, sē a. 989
 age-dum 783, 1081
 agere ēgisse actum (*Prf* 5), 88; 500; sē a. 450
 āh! 520
 āiō, aibat 661, aibās 807; quid ais? 364, 418, 620, 848
 al-loqui (*ante* 19), 388, 881
 amāre, amābō 540, 810
 amātor -ōris *m* (*Prf* 80), 106
 ambō -ae -ō 974, 1109, 1119
 ā-mittere 847, 1017
 ā-movēre -mōvisse 464, 468
 amplexārī 465
 an 457, 662, 690, 745, 773, 964
 anguis -is *m* (*Prf* 102), 1108, 1110, 1113-1115, 1119, 1123
 animatus -a -um 209, 762
 ante-īre 649
 antid-hāc 711
 ap-parāre (*Prf* 15), 970
 ap-portāre, adventum a. 865
 arbitrātus -ūs *m* 259; 931
 ārdēre ārsisse 1067
 arguere -uisse -ūtum 883, 897
 argūmentum -ī *n* (*Prf* 18, *Arg*), 51, 96; 423, 433, 806, 1087
 a-spectāre 270, 1028
 as-pellere 1000
 as-portāre 207
 attat! 263
 audācter 836, 838
 audiēns esse + *dat* 989, 991
 auspiciū -ī *n* 192, 196, 657; 690
 autumāre 332, 416, 752
 avus -ī *m* 1050
 B
 barba -ae *f* 445
 beāre 641
 bilis -is *f* 727
 blatire 626
 C
 cadus -ī *m* 429
 capessere, sē c. 262
 captāre 422, 795
 carnifex -icis *m* 376, 422, 518
 cavea -ae *f* (*Prf* 2, 20)
 cedo 778, 1076
 cēnāculum -ī *n* 863
 certum est 265, 339, 787, 847, 1048
 circum-spicere (*ante* 1045)
 circum-visere 1110
 cistula -ae *f* 420, 773, 783, 792
 citō *adv* (*Prf* 16), 689, 728
 citus -a -um 1111, 1115
 clam (*Prf* 79), 527; + *acc* 107
 clanculum *adv* 523, 795, 797
 cluēre 647
 coetus -ūs *m* 657
 co-gnātus -ī *m* 849, 860, 918
 co-īre (*Prf* 116)
 col-libēre -itum esse 343, 858
 col-ligāre 1104
 col-loquī (+ *acc*) 339, 898
 com-meminsse 254, 738
 com-miniscī -mentum 979
 commodus -a -um 862
 com-morārī 690
 com-movēre 337
 com-mūtāre (*ante* 19), 53
 com-placēre -uisse/-itum esse (*Prf* 42), 106
 compos -otis 642
 compressus -ūs *m* 109
 com-primere -pressisse -pressum (*Prf* 100); 496
 con-cēdere (*post* 150), 546, 984, 990
 con-cidere (*post* 1052), 1063
 concinnāre 529, 728
 con-clūdere -sisse -sum 341
 concubitus -ūs *m* 1136
 con-cumbere -cubuisse (*Prf* 88)
 con-dere -didisse -ditum 1107
 con-dignus -a -um 537, 538
 con-dōnāre 536
 cōn-ferre con-tulisse col-lātum (*ad* 854), sē c. (*post* 460), culpam c. in 788
 cōn-fidenter 339, 837
 cōn-fidentia -ae *f* (*post* 837), 1054
 cōn-fulgēre 1067, 1096
 con-gemināre (*Prf* 89), 786
 con-iector -ōris *m* 1128
 cōn-sequi 635, 880, 1055
 cōn-servus -ī *m* 129
 cōn-similis -e (*Prf* 113), 443
 cōn-sonāre 228
 cōn-spiciārī (*ad* 1024), 1070, 1111
 cōn-suēscere -ēvisse/-ētum esse 1122
 cōn-sulere -uisse -sultum (*ante* 1035), 1128
 con-templāre 441
 con-tinēre 690
 con-tingere -tigisse -tāctum (*post* 408), 834; 187, 1061
 con-tonāre -uisse 1094
 contrā *adv* 217, 222, 227, 236, 339, 655

con-tundere -tudisse -tūsum
(*ad* 395), 407, 618, 624
con-venire 767, 1009; 853
corōna -ae *f* 999
cor-rumpere 530, 1058
crēber -bra -brum (*Prf* 13), 236
crēbrō *adv* 128
crepāre -uisse 496
crepitus -ūs *m* 1062, 1063
cruciātus -ūs *m* 793
cubitus -ūs *m* 1122
cui-vīs 594 *v.* quī-vīs
culpa -ae *f* 788
cultor -ōris *m* 1065

D
dē-cedere (*Prf* 43), 984, 990
decere + *dat* 1007
dē-cipere -iō -cēpisse -ceptum
(*Prf* 114, *Arg* 5), 424
dēdecus -oris *n* 883, 898
dē-dere -didisse -ditum 258
dē-discere 688
dē-ducere 215
dē-ferre 701
dēfessus -a -um (*ante* 186), 1014
dē-ligare -lēgisse -lēctum 204
dē-linguere -liquisse 816, 817,
836, 853
dēlīrāmenta -ōrum *n pl* 696
dēlīrāre 727, 728, 789
dē-lūdere (*Arg* 7), 295, 980, 997,
998, 1005, 1097
dē-mīrārī 765
dē-negāre 850
dē-perīre 517
dēridiculum -ī *n* 682
dē-volāre 1108
dextera -ae *f* 923
diciō -ōnis *f* 259
dictō audiēns esse 989, 991
dī-iūdicāre 677, (*ante* 1035)
dīlūculum -ī *n* 737, 743
dīmīdium -ī *n* 1125
disertus -a -um, *adv* -ē 579
dis-perīre (*Prf* 6), 220
dīvinītus *adv* 1105
dīvinus -a -um (*Prf* 80), 258,
966, 968, 976
dīvus -ī *m* (*Prf* 58), 635, 1121
dolus -ī *m* (*Arg* 5)
dōnāre (+ *abl*) 137, 761, 763,
766, 771, 780
dōnec (*Arg* 9), 598
dōnō dare 534, 538, 761, 790

dormītāre 807
dracō -ōnis *m* (*Prf* 102)
dūcere, sē *d.* 1042
ductus -ūs *m* 196, 657
dūdum *adv* 387, 479, 602, 620,
624, 661, 683, 691, 692, 699,
767, 916, 963; iam *d.* 618
duellum -ī *n* 189
dum + *coni* 996
dūrāre 882

E
ē-bibere 431
ēcartor 508, 537, 663, 682, 698,
714, 730, 812, 858
eccam 778
eccum 120, 335, 497, 897, 1005
ec-quid 577
ec-quis 856, 1020
edepol 281, 282, 336, 441, 516,
654, 753, 762, 768, 848, 913,
1041, 1045, 1074
ē-dere -didisse -ditum (*Prf* 51,
82), 232
ē-dictāre 816
ē-dissertāre 600
ē-dormiscere 697
ē-ducere 218; 430
ef-ferre ex-tulisse ē-lātum 228
efflictim *adv* 517
ef-fringere -frēgisse -fractum
1026
ef-fugere 451
ego-met 416, 425, 434, 457,
598, 607, 930
ē-gredi -ior -gressum 1079
ei! 798, 805, 1109
ē-loquī 51, 96, 200, 420, 1042,
1087, 1129, 1133
ē-lūdere (*Prf* 113), 265
em 778
ē-mentīrī 411
ē-nicāre 1056, 1119
enim, certē *e.* 331, 658
enim-vērō 344, 410, 759, 772
eō (= *ideō*) 756
era -ae *f* (*ante* 186), 261, 452,
974, 1061
erilis -e 1069
errāre 975
ē-scendere 1000
euge! 802
eugepae! 1018
ē-venire (*Prf* 25), 187, 938, 941
ē-vocāre 949, 967

ex-cipere (*Prf* 96)
ex-clāmāre (+ *acc*) 1120
ex-imere -ēmisce -ēemptum 796
ex-optāre 654
ex-orīrī -ortum 422, 1092
ex-ossāre 342
ex-pedire 912, 1081
ex-perīrī -pertum 508, 512, 637,
662
ex-pers -pertis 713
ex-petere 1127
ex-pūrgāre (965)
expūrgātiō -ōnis *f* 965
ex-quirere -sivisse -situm 342,
715; 628, 791, 803, 1015
ex-sequi 262, 956; 801
ex-silire -uisse 1115
ex-solvere 783, 784; 948
ex-stinguere -inxisse -inctum
(*ante* 186), 189
ex-surgere 1066, 1067
extemplō *adv* 207, 865, 1097
ex-tollere 1109

F
fac + *coni* 971, 976, 979, 982
faciēs -ēī *f* (*Arg* 1)
facinus -oris *n* 858, 859, 1117
falsō *adv* 859, 902
familiaris -is *m* 127, 146, 359,
1083
fatuus -a -um 1026
faxō (*fut*) 972, 997, 1107
fēire 232, 1019
fēstrus -a -um (*Prf* 12, 13)
fidēs -ēī *f* 376, 455, 1130; 391
foedus -eris *n* 395
formidāre (*ad* 320), 1113
formidō -inis *f* 337, 1079
formidolōsus -a -um 1117
forte, si *f.* 457, *f.* si 621
frētus -a -um (*Prf* 37), 212
frūstrā esse 974
frūstrārī 830
fugāre (*Prf* 75), 136
fulgēre -sisce (*post* 1052)
fūnus -eris *n* (*Prf* 9), 190
furcifer -erī *m* 539
fūstis -is *m* 358

G
gemere -uisse 1099
gēns, nusquam gentium 620,
686
gerere gessisse gestum 196, 655,

784; mōrem g. 131
gestāre 1083
gradus -ūs *m* (*Prf* 4)
grammaticus -ī *m* (*Prf* 121, 126)
grātia -ae *f* 940, 942, 1141

II

hāc *adv* 628, 660
haerēre haesisse 814
hariolus -ī *m* 1132
haruspex -icis *m* 1132
heia! 901
hercle 397, 408, 736
hirnea -ae *f* 429, 431, 432
histrīo -ōnis *m* (*Prf* 5)
horror -ōris *m* 1068, 1118
hostia -ae *f* (*ad* 983), 1127

I

id *adv* 909
ignōbilis -e 440
īlīcō *adv* 216, 714, 799, 865
illi *adv* 133, 148, 249, 744, 761
illic *m* 149, 263, 432; illaec *f* 766; illuc *n* 270; illunc *acc m* 150, 980; illic *dat m* 263; illāc *abl f* 432, 818; illaec *acc pl n* 416
illō *adv* 197, 203, 603
il-lūcēscere 547
īmāgō -inis *f* 121, 141, 265, 458
im-mūtāre 456, 866
im-pellere -pulisce -pulsum 1079
im-percere 500
im-prānsus -a -um 254
im-pudēns -entis 818
im-pudicus -a -um (*ante* 809), 834, 905, 913, 926, 927
in-cēdere -cessisse 119, 335
in-clāmāre 1068
in-crepāre -uisse (*Prf* 117), 213, 1077
incūnābula -ōrum *n pl* 1104
in-dūcere (*Prf* 59, 105), 915
indūtiae -ārum *f pl* 389
īn-ferre in-tulisse il-lātum 733
īnfortūnium -ī *n* 451
in-gredi -gressum 429
ingruere 236
in-iūrātus -a -um 437
in-quīsitus -a -um 847, 1017
īnsānia -ae *f* 798
īnsānīre 753
in-sānus -a -um (*ad* 604), 1084
in-scendere -disse 450

īn-sciēns -entis (*Prf* 114)
īn-simulāre 859, 902
īn-sistere -stitisse 1063
īnsōns -ontis 869
īn-spectāre 998
īn-spīcere -iō -exisse -ectum (*ad* 441), 442, 774, 787
inter-īre -eō -iisse 1076
inter-necāre 189
inter-nōscere -nōvisse (*Prf* 111), 142
inter-venīre 940
intrō *adv* 409, 617, 854, 970, 972, 1007, 1039, 1045, 1145
intus 770
in-ultus -a -um 1041
īnvītus -a -um 663
iocus -ī *m* (*Prf* 62); iocō 906, 916, 964; per iocum 920, 963
ipse-met 102
ipsus 252, 415, 754
īrācundus -a -um 903
īrāscī 522, 540
ir-ritus -a -um 925
istic *m* 575, 619, 747, 1041; istuc *n* 512, 595, 596, 628, 692, 710, 747, 763, 791, 812, 949, 1100; istunc *acc m* 699; istanc *acc f* 754; istōc *abl n* 378; istaec *n pl* 757, 815, 834, 925, 1105
īterāre (*Prf* 127), 211
ītidem 443, 712, 992
iuba -ae *f* (*ad* 1108)
iubātus -a -um 1108
iūrāre 435, 436, 831
iūrātus -a -um 437
iūrgium -ī *n* (*Prf* 118, *Arg* 8)
iūs iūrāndum 931, 936
iussū 19, 989

L

lanterna -ae *f* 149, 406
lavāre/lavere lāvisse lautum 802, 1102, 1103
lēgāre 205
libēns -entis (*Prf* 89), 531, 848; *adv* libenter
licēre -itum esse 617
longitūdō -inis *f* (*ad* 279), 281
lūcēscere lūxisse 533, 543
lūdicāre 565, -āre 1041, 1047

M

madidus -a -um 1001
maeror -ōris *m* 635

magn-animus -a -um 212
māla -ae *f* 408, 445
male-dicere (*ante* 186), 572
manēre mānsisse 546, 696, 765
manus -ūs *f* 235
mātrīmōnium -ī *n* 852
māvellem (= mällem) 512
mēd *acc* 359, 400, 434, 435, 982; *abl* 663
meditārī 197, 202
mēi *gen* (*ad* 284), 442, 601, 856
mē-met *acc* 607
memorīter 417
mendācium -ī *n* 198, 370
mentum -ī *n* 445
mercātūra -ae *f* (*Prf* 37)
mercēs -ēdis *f* 646
merērī -īrum (*ad* 572), 1101
meritō *adv* 572
migrāre (*Prf* 35, 68), 1143
mihī-met *dat* 597
ministrāre 983
minus *adv* 479
mīrum -ī *n* 616, 772, 1036, 1057, 1080, 1105, 1117
miseria -ae *f* (*Prf* 10), 939
missum facere 1145
mittere 546, 1101, 1133
modus, quem ad modum 442; huius *modi* 938, 941
moechus -ī *m* 135
molestia -ae *f* 464
morārī (*ante* 546)
mōrīgerāre 981
mōs, mōrem gerere 131
multāre 852
mutāre 381, 520

N

nam, quō... nam 592
nē + *imp* 530, 803, 810, 813, 1064, 1110
nē-quīquam 835
ne-quire -eō -ivisse 882
nescio-quid 605
nescio-quis 331, 830, 1063; -quem *acc* 332
nī 357, 440; quid nī 434
nihilō 596, 908
nimis 213, 218, 442, 765, 858, 1117
nimius -a -um 616, 1080, 1105
noctū *adv* (*ante* 186)
nox, *abl* noctū 404, 412, 731
nūmen -inis *n* (*Prf* 99, *ad* 1132)

num-nam 1073
num-quid 347, 852
nunc-iam 778, 1052
nupta 99, 364, 817
nusquam 576, 620, 686, 1014

O
ob-dormire 620
ob-ducere-iō -iēcisse -iectum 190, 605
ob-secrāre 388, 455, 765, 923, 1130; obsecrō 682, 760, 812
ob-sequi 995
ob-servāre 270
ob-signāre 421, 774, 775, 784, 797
ob-temperāre 449
ob-truncāre 252, 415, 1050
ob-tuēri 900
ob-tundere -tudisse -tūsum 606
ob-viam 263 (*post* 675)
oc-cidere -disse 1066
oc-cipere-iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 38), 107, 1091, 1102
oc-clūdere -sisse -sum 1018
octōgēsimus -a -um (*Prf* 44)
ōdisse, ōsa sum 900
of-fendere -disse (*ante* 551), 613, 713
offirmātus -a -um 646
opēs -um *f pl* 1053
opināri (*Prf* 52), 186, 574
opiniō -ōnis *f* 545
op-primere -pressisse -pressum 1056
optātō *adv* 658
opus est -tō 628, 791
ōrdō, ordine 211, 599
ōrnātus -ūs *m* 116, 1007
ōsa sum 900

P
pactum -i *n*: *abl* quō p.ō 137, 592, 915, quōvis p.ō 979
paenitēre, mē paenitet 1124
par est 832, 990
pariter 1019
partire 1035
parturire 1039, 1061, 1091
partus -ūs *m* 1138
parum-per 389, 638
patera -ae *f* 260, 419, 420, 534, 760...796
pavēre (*ad* 1109), 1110
peccāre 383
peccātum -ī *n* 257

pellis -is *f* (*ad* 123)
pendēre pependisse 280
penetrāre, sē p. 250
per-agere (*Prf* 28)
per-ciēre -ciisse -citum (*ad* 569), 727
per-cipere 1118
per-contāri 710
perduellis -is *m* 250, 642
peregrē 361
pergere (*post* 332), 1052, 1111
periclitāri 688, 914
pernix -icis, *adv* -iciter 1116
perperam *adv* 248
perpes -etis 280, 732
per-sequi, imperium p. 622
persōna -ae (*Prf* 5, 21, 105)
pinnula -ae *f* (*ante* 19), 143
pius -a -um (*Prf* 60), 1086
placēre -itum esse 635
pol 782, 1124
poplus -ī *m* 101, 190, 259
populāris -is *m* 193
porrō *adv* 803, 1119
posterius 788
postulāre -diē 256
postulāre +*inf* 361, 789
potin' 903
potiri +*abl gen* (*Prf* 75), 187
potis est 626
pōtitāre 261, 419, 535
pōtus -a -um 1007
prae *adv* 543
prae-currere -cucurrisse 796
praeda -ae *f* (*Prf* 73), 193
prae-dicāre 359, 402, 561, 730, 901, 905, 1085, 1117
praeditus -a -um 218
prae-ficere-iō -fecisse -fectum (*Prf* 70), 100, 211, 363
prae-mittere (*ante* 186), 195, 602
praesēns, in rē praesentī 249
praesertim (*Prf* 124), 655
prae-servire 126
praestigiātor -ōris *m* 830
praestigiātrix -icis *f* 782
prae-vertere 528, 1069, -ī 921
prandēre -disse -āsum 951, 968
primōrēs -um *m pl* 204
primulus -a -um 737
prō! 376, 791, 822, 1074
probē 282, 424, 975, 997, 1005
probrum -ī *n* 869, 882
prō-cedere 463
prō-ducere 217

prō-gnātus -a -um 365, 614, *m pl* 650
pro-inde 214; p. ut 517, 757, 973, 982
prologus -ī *m* (*Prf* 17, *ante* 19)
prō-loqui 202, 248, 757
prō-merēre 1142
prope-modum 823
properē 215
propitius -a -um 935, 1065, 1090
propter-eā 119
prosperus -a -um (*Prf* 77); *adv* -ē 463
protervus -a -um, *adv* -ē 837
prō-vidēre 1071
pudicitia -ae *f* 811, 930
pudicus -a -um (*Prf* 60), 712, 838, 932, 1086
puer-pera -ae *f* 1092
pultāre 449
purgāre 909, 945

Q
quā propter 815
quadrigae -ārum *f pl* 422, 450
quaeritāre 1014
quaesō 500, 625, 753, 934, 1037, 1097
quaestiō -ōnis *f* 1017
quandō (= cum) 123, 862, 864, 972, 1097; (= quoniam) 265, 390, 440, 926, 995
quantum potest 971
quasi +*con*i 115, 200, 683, 1096; q. si 1078
quī (= quis) 127, 130, 382, 609, 1046
quī *abl* 261, 419, 535; +*con*i 340
quī *adv* (= quomodo) 626, 710, 766, 858
quic-quam 248, 910, 972
quī-cum 99, 364
quid nī 434
quid-vīs 391, 393, 708
quī- quae- quid/quod-libet (*Prf* 11), (*ad* 391, 393)
quin *adv* 359, 410, 617; 918, 972
quīn (+*con*i) 750, 852, 970, (*ante* 1035), 1052, 1054, 1106
quippe quī 745
quīre-eō-ivisse (*ante* 1035), 1104
quī- quae- quod-vīs (*Prf* 26, 27), *dat m* cui-vīs 594, *abl n* quō-vīs 979
quō (+*con*i) 834; nōn quō 913

- R
 raptor -ōris *m* 206
 ratus -a -um < *rēi*
 recessim 1112
 re-cipere, *sē* r. 645, 663
 rectā *adv* 1042, 1115
 re-ferre *rci*-tulisse (*Prf* 83, 87)
 régia -ae *f* (*Prf* 94)
 regnum -ī *n* (*Prf* 74), 194, 831
 rēri ratum (*ante* 635), 656, 659, 964, 975, 1095
 rēs, rem (pūblicam) gerere 196, 655
 re-ticēre 397
 ridiculum -ī *n* 917
 rogāre (= interrogāre) 336, 708, 749, 794, 917, 1025, 1026
 ruere 1095
 rūmiferāre 678
 rumpere, intrō r. 1048
 rūrsus 797, 939, 940, 942; r. versum 1112
- S
 sacrificāre 983
 saltem 438, 642, 822
 satin' 509, 578, 604
 satius 1018
 scaena -ae *f* (*Prf* 2)
 schema -ae *f* 117
 scīn' 356, 1082
 scīpiō -ōnis *m* 520
 scīscere 1069
 sē-cēdere 771
 secundum *adv* 551
 sē-cūrus -a -um (*Prf* 95)
 secus 1078
 sedēre, apud hostēs s. 599
 sēmen -inis *n* 1139
 sēmināre 482
 sepelire -ivisse -pultum 1053, 1074
 sēriō *adv* 855, 906, 964
 sērium -ī *n* 921
 servāre, prōmissum s. 1144
 servilis -e (*ante* 19), 117
 siem (= sim) 130, 434; sient (= sint) 209, 1106; siēs (= sis) 924, 934, 976; siet (= sit) 105, 392, 485, 787, 856, 858
 signum -ī *n* (*Prf* 98), 145, 146, 1087
- similis -e (*Prf* 108, 111), 284, 442, 601, 856
 simulāre (*Prf* 107), 200
 sis (sī vīs) 778, 787, 982
 sōbrius -a -um 1001
 sōlācium -ī *n* 643
 solēns -entis 198
 solēre -itum esse 261, 419
 somniāre 697
 somniculōsē 622
 somnium -ī *n* 738
 sonāre -uisse (*Prf* 23)
 sonitus -ūs *m* 1062, 1095
 spērātus -a -um 676
 stabilire 194
 stabilis -e (*Prf* 26)
 statūra -ae *f* 444
 stolidus -a -um 1028
 stultitia -ae *f* 709
 stuprum -ī *n* 883, 898, 1016
 subditīvus -a -um 497
 sub-igere -ēgisse -āctum 1143
 sub-parasitāri 515, 993
 sub-sequi 550, 551
 superāre (*Prf* 33), 235, 656; 709
 superbia -ae *f* 709
 superum -ī *n* 1001
 suppetiae -ārum *f pl* 1106
 suprēmus -a -um (*Prf* 57), 831, 1127
 sūra -ae *f* 444
 sus-cipere -iō -cēpisse -ceptum (*Prf* 78), 230, 1139
- T
 tabernāc(u)lum -ī *n* 426, 428
 tam etsi 977
 tēd *abl* 812, *acc* 911
 tēlum -ī *n* 251
 temptāre 661, 692
 terror -ōris *m* (*ante* 1053), 1066, 1079
 tetulī (= tuli) 716, 800
 thalamus -ī *n* (*Prf* 86)
 tibiae -ārum *f pl* (*Prf* 23)
 tollere 501
 tonāre -uisse (*post* 1052), 1062, 1130
 tōnsus -ūs *m* 444
 torpēre 335
 torulus -ī *m* 144
 tragoedia -ae *f* (*Prf* 6), 51, 52, 54
- tuba -ae *f* 227
 tui *gen* 284
 tūtāri 214, -āre 651
 tū-te 746, 747, 795, 796, 816
 tūtō *adv* 465
- U
 ubi *coni* 211, 216, 439, 1061, 1092; u. primum 203
 usquam 1036
 ūsque 143, 253, 645, 679, 715
 ūsūra -ae *f* 108, 1135
 ūsūrārius -a -um (*Arg* 3), 498, 980
 ūsus -ūs *m* (*Prf* 82)
 ut (+*perf*) 203, 602, 733, 734
 ut (= quōmodo) 104, 136, 196, 662, 744, 745; (= quam) 1062, 1103
 ut-cumque 343
 uterus -ī *m* 1092
 utī (= ut) (*Prf* 29), 214, 573, 598, 691, 909, 1052
 utrīque 111, 219, 228, 229, 230
 ut-ut 397, 1101
- V
 vae! (+*dai*) 726, 1057, 1080
 vāni-loquus -a -um 379
 vānus -a -um (*ante* 186, 248)
 vāpulāre 370, 379, 388, 395, 440
 vel 917
 vēlāre 257
 velim 834; 1058
 venia -ae *f* 924
 verberō -ōnis *m* 284, 344, 565, 1029
 vērō *adv* 678, 964
 versi-pellis -e 123
 vertere -tisse -sum (*Prf* 45, *Arg* 1), 121
 vestitus -ūs *m* (*ante* 19), 443, 866
 vīn' 769
 virtūs -ūtis *f* 925
 vitium -ī *n* 402, 811; vitiō vertere 1142
 volup est 958, 994
 voluptās -ātis *f* 114, 635, 637, 641, 939, 994
 vōtum -ī *n* 230, 947
 vovēre vōvisse vōtum 947, 966

INDEX NOMINVM

- A**
Accherŭns -untis/**Acherŏn** -ontis *m*, fluvius apud Inferŏs; *Inferī* 1078
Alcaeus -ī *m*, Argīvus, pater Amphitryōnis 98
Alc(u)mēna -ae *f*, Electryōnis filia, Amphitryōnis uxor, quam Iuppiter clam amāvit
Amphitryō(n) -ōnis *m*, Alcaeī filius, exercituī Thēbānŏrum praefectus Tēleboās vicit
Argī -ŏrum *m*, urbs Peloponnēsī, Amphitryōnis et Alcēmēnae patria 98; **Argīvī**, civēs 208
- B**
Blepharŏ -ōnis *m*, gubernātor nāvis Amphitryōnis 951, 968, 1037
Bromia -ae *f*, ancilla Amphitryōnis 1077
- C**
Castor -oris *m*, Iovis filius, frāter Pollūcis geminus; per eum iūrant fēminae Rŏmānae: *ēcastor*
Creŏn -ontis/**Creŏ** -ōnis *m*, rēx Thēbānŏrum 194
- E**
Electryŏn -ōnis/**Electrius** -ī *m*, rēx Argīvŏrum, pater Alcēmēnae 99
- H**
Herculēs -is *m*, Iovis et Alcēmēnae filius (*Prf* 100), (483, 1123, 1139), quī infāns duos anguēs manibus suis necāvit (1103, 1114, 1119); per eum iūrant virī Rŏmāni: *hercle*
- I**
Iūnŏ -ōnis *f*, filia Sātūrnī, Iovis coniūnx (932), dea matrŏnārum, per quam Alcēmēna iūrat 832; anguēs mīsīt quī Herculem infantem necārent (*Prf* 103)
Iuppiter Iovis *m*, filius Sātūrnī, deus summus et rēx caeli (831), quī in fŏrma Amphitryōnis mūtātus Alcēmēnam amāvit
- M**
Mercurius -ī *m*, Iovis filius et nūntius; fŏrma Sōsiae gerēns Iovī amantī servit
- N**
Naucratēs -is *m*, cognātus Amphitryōnis, quī eādē nāve vectus est 849, 854, 860, 1009
- P**
Persicus, portus P., portus ignŏtus unde Amphitryŏn ex bellŏ rediēns nāvem solvit 404, 412, 823
Pollūx -ūcis *m*, Iovis filius, Castoris frāter geminus, per quem Rŏmānī iūrant: *pol, edepol*
Pterelāus -ī/**Pterela** -ae *m*, rēx Tēleboārum, quem Amphitryŏn interfēcīt 252, 261, 413, 419, 746
Pudicitia -ae *f*, dea pudicitiae 930
- S**
Sŏl -is *m*, deus sŏlis, quī cotidiē quadrigās suās per caelum agit 282, 422
Sōsia -ae *m*, filius Dāvī, servus Amphitryōnis
- T**
Tēleboae/Tēloboae -ārum *m*, gēns Acarnāniae, hostēs Argīvŏrum et Thēbānŏrum, quŏs vicit Amphitryŏn (*Prf* 71), 101, 205, 211, 217, 251, 414, 418, 734
Tēresia/Tiresiās -ae *m*, coniectŏr Thēbānus caecus 1128, 1145
Thēbae -ārum *f*, urbs in mediā Graeciā sita 97, 677, 1046; *adi Thēbānus* -a -um 101, 190, 259, 363, 376, 678, *pl* civēs 365
Thessala -ae *f*, ancilla Alcēmēnae 770
- V**
Vulcānus -ī *m*, Iovis et Iūnŏnis filius, deus ignis et fabrŏrum; ignis 341

